

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

— ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΣ —

ΙΔΡΥΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ : ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΥΛΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΙΑΣΙΟΣ

ΕΔΡΑ : ΧΑΛΚΙΔΑ

Π ε ρ ι ε χ ό μ ε ν α

Ἱερὴ Πολιτεία.—Τὸ τέλος τῆς πνευματικῆς αὐτοκρατορίας τῶν Ἀθηνῶν.—
Ἀναθεώρηση τῆς «ἠθογραφίας».—Φιλολογικὲς Σχολές.—Γιὰ μιὰ πλήρη ἀπο-
κατάσταση τοῦ Ἑλληνικοῦ βιβλίου.—Τὸ ἀριστεῖο γραμμάτων.—Ναυαγοί.—
Ἄγνωστη γλῶσσα.—Συνταχτικόν, ἱστορία καὶ σχήματα.—Χώρα θεῶν καὶ ἡρώ-
ων.—Τὸ Πανεπιστήμιον.—Αὐτὸς ὄψει.—«Πρὸ παντὸς ἡ Γαλλία».—Παρασημοφο-
ρία... καὶ φάσκελα!—Λογιοτατικὸν... καμβρολάχανον!—Λατινικά...ρίγη!—
Γιὰ τοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς φίλους μας.—Τὸ Πανεπιστημιακὸν γλένδιον—
Καὶ... μπαλέτο!...—Χάρη-τολογία.—Τὶ πνεῦμα!—Ἡ «Πρόοδος» Ἀλμυροῦ κλπ.
ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ: Κούλη Ἀλέπη «De Profundis».—Ὁρέστη Λάσκου
«Ἀγριόχηνες».—Βασίλη Δεδούση «Προμηθεὺς Δεσμώτης—Οἰδίπους Τύραννος
—καὶ Κρητικὸς τοῦ Σολωμοῦ».—Παραγραφάκια.—**ΕΙΚΟΝΕΣ**.—Εἰδήσεις.—Βι-
βλία.—Περιοδικά.—Ἐφημερίδες κλπ.

Βιβλία που λάβαμε

Γεωργίου Πυλακρινού : «Αντιγόνη» Σοφοκλέους. **Λευτέρη Γιαννίδη :** «Βήματα στην "Άμμο" ποιήματα, Κύπρος. **Πάνου Κοράλη :** «Ειρήνη» συμβολικό δράμα. **Φώτου Πασχαλινού :** «Επαρχιακά» Ποιήματα. **Βασίλη Δεδούση :** «Φεγγαροντυμένη» ρομάντζο. **Βασίλη Δεδούση :** «Ο Μαρίνος Μπούκας» νουβέλλα. **Πάλη Μιράντου :** «Νιόβη» Ποιήματα, Καρδίτσα. «Η φυλλάδα του Μεγ. Αλεξάνδρου» με ιστορική εισαγωγή **Α. Α. Πάλλη.** «Ελισάβετ Ψαρρά» : «Ρόδα και Φλόγες» Ποιήματα, Αλεξάνδρεια. **Άνθου Φιλιτά :** «Σύννεφα» Ποιήματα. **Άρνη Κόρακα :** «Απλές Ψυχές» νουβέλλα. **Σώτου Χονδροπούλου :** «Πρόσωπα στο Περιθώριο» διηγήματα. **Άγγ. Τερζάκη :** «Μενεξεδένια Πολιτεία». **Γ. Θ. Βαφοπούλου :** «Τα Ρόδα της Μιγδαλής» Ποιήματα. **Κ. Κοκόροβιτς :** «Ο Κύκλος των Αντιθέσεων» Ποιήματα. **Γιάννη Μπεράτη :** «Διασπορά» νουβέλλα. **Ειρήνης Αθηναίας :** «Εποχές» διηγήματα. **Κλαύδιου Μαρτίνα :** «Καταφύγιο» Ποιήματα. **Άντη Περνάρη :** «Σολομώντος : Άσμα άσμάτων» έμμετρο απόδοση στη δημοτική γλώσσα, Λευκωσία Κύπρου, 1932. **Κατίνας Παΐζη :** «Άπλοι σκοποί», ποιήματα, έκδοσις «Κασταλίας».

Περιοδικά και έφημερίδες

«Νεοελληνικά Γράμματα»	Βουλής 1	Αθήνα
«Ελληνική Επιθεώρησης»	Μενάνδρου 83	»
«Νέα Φύλλα»	Άχαρτών 72α	»
«Πνευματική Ζωή»	Μαυρομιάλη 2	»
«Ελληνίς»	Άλεξ. Σούτσου 26	»
«Το Νέο Πνεύμα»	Μενάνδρου 4	»
«Παγκόσμιος Άνθολογία»	Αισχύλου 21	»
Κυνοουριακή Επιθεώρησης»	Μάγερ 18	»
«Η Συζήτησις»	Μεσογείων 6	»
«Βαλκανική Λογοτεχνία»	Βεραντζέρου 29	»
«Μαθητικό Ξεκίνημα»	Χ. Τρικούτη 45	»
«Οικογενειακή Ζωή»	Γερανίου 13	»
«Ο Φίλος των Ζώων»	Βουκουρεστίου 23	»
«L' Hellenisme Contemporain»	Σανταροφύα 6	»
«Μακεδονικές Ημέρες»	Άετοραφής 31	Θεσ/νίκη
«Μακεδονική Νεολαία»	Π.Π. Γερμανού 11β	»
«Οί Νέοι»	Μισραχή 13	»
«Μορφές»	Άγίας Σοφίας 26	»
«Νέα Πνοή»	Μητροπολίτου Ίωσήφ 10	»
«Κρητικές Σελίδες»	Ηράκλειον Κρήτης	»
«Το Ρόδο»	Ζάκυνθος	»
«Πάφος»	P.O.B. Κτήμα—Πάφος	(Κύπρος)
«Κυπριακά Γράμματα»	Σοφοκλέους 11	Λευκωσία

«Φώς» Λειβαδιάς, «Αμφισσαϊκή» Σαλώνων, «Φάρος» Δράμας, «Θρακικά Νέα» Αλεξανδρούπολης, «Κορινθία» Κιάτου, «Ευρώπαις» Σπάρτης, «Ευριπιδος» Χαλκίδας, «Καρυστινή» Καρυστος. Dobe Ganesian» 211 Nest 33 ed Sreer Νέα Υόρκη, «Σημαία» Κορινθίου, Le' messenger d' Arhenes» Μητροπόλεως 22 Αθήνα, «Φωνή Γορτυνίας» Νεοφ. Μεταξά 6 Αθήνα, «Καθημερινή» Ζακύνθου, «Αρχαδικόν Βήμα» Τριπόλεως, «Αρχαδικά Νέα» Τριπόλεως, «Σπαρτιατικά Νέα» Σπάρτης, «Κοινή Γνώμη» Σπάρτης, «Ελευθέρος Τύπος» Πύργος—Ηλείας, «Βόρειος Έλλάς» Κοζάνης, «Ηνωμένος Τύπος» Χανιά—Κρήτης, «Ηπειρωτικός Άγών» Ίωαννίνων, «Τηλέγραφος» Πατρών, «Ταχυδρόμος» Πατρών, «Ελευθέρος Κήρυξ»

Καβάλλας, «Μεσσηνία» Καλαμών, «Νέα» Καλαμών, «Πενευβοϊκόν Βήμα» Χαλκίδος, «Κραυγή» Ίωαννίνων, «Πρόοδος» Άλμυρού, «Φωνή Αίγιου» Αίγιον, «Έρευνα» Αίγιου, «Άγών Τριφυλλίας» Κυπαρισσίας, «Γράμματα Λακωνίας» Σπάρτης, «Η δράσις» Ηρακλείου—Κρήτης, «Ελευθέρος Κόσμος» Σύρου, «Εφημερίς των Λεσβίων» Μυτιλήνης, «Καστοριανή Ζωή» Καστοριάς, «Ζακυνθινή Φωνή» Ζακύνθου, «Επτάνησος» Κερκύρας, «Κήρυξ» Λαρίσης, «Νέα Κόρινθος» Κορινθίου, «Φωνή Θράκης» Αλεξανδρουπόλεως, «Έρευνα» Χανίων—Κρήτης, «Βόρειος Έλλάς» Κοζάνης, «Καθημερινή» Ζακύνθου, «Νεολόγος» Πατρών, «Αναγέννηση» Ν. Κοκκινιάς Αθήνα, «Ελευθερία» Χίου, «Ναξιακόν Μέλλον» Αθήνα, «Εσπερινός Ταχυδρόμος» Χανιά—Κρήτης, «Θεσσαλία» Βόλου, «Ελευθέρος Λόγος» Άρτας, «Εμπρός» Δευκάδας, «Σικυών» Κιάτου, «Ναξιακόν Μέλλον» Αθήνα, «Κόκκορας» Αθήνα σατυρική έφημερίς, «Παναρκαδική Ήχώ» Τριπόλεως.

Άπό ότι διαβάσαμε

Στά «Νεοελληνικά Γράμματα» διευθυντής : **Δημήτρης Φωτιάδης**, τεύχος 150, 160, 170, 180, 190 200, 210, 220, 230, 240, συνεργάζονται : Άγγελος Τερζάκης, Γ. Θεοτοκάς, Δ. Φωτιάδης, Γιάν. Σιδέρης, Σπ. Βασιλείου, Σ. Καραντινός, Γ. Πράτοικας, Γ. Δενδρινός, Κλ. Παράσχος, Φ. Κόντογλου, Γ. Μυλωνογιάννης, Μ. Δούνιας, Διαλεχτή Ζευγώλη, Ε. Σουλτάνης, Θρ. Καστανάκης, Άλ. Φωτιάδης, Γ. Σκαρίμπας κλπ.

Στήν «Πνευματική Ζωή» διευθυντής : **Μελής Νικολαΐδης**, του Άπριλη (τεύχος 70), συνεργάζονται : Μελής Νικολαΐδης, Άρρης Κόρακας, Γ. Τσουκαλάς, Χρυσάνθη Ζιτσαία, Γιάν. Χοτζίνης, Ήλιος Ζιώγας κλπ.

Στήν «Πάφος» διευθυντής : **Λοΐζος Φιλίππου**, του Μάρτη (τεύχος 70) συνεργάζονται : Άντης Περγάνης, Π. Κριναίος, Σ. Χριστίτης, Γ. Θεοδωρίδης, Λ. Φιλίππου, Ε. Φαρμακίδης, Δ. Λιπέρτης.

Στήν «Βαλκανική Λογοτεχνία» διευθυντής : **Λ. Άντωνόπουλος**, του Άπριλη και Μάη (τεύχος 10 και 20), συνεργάζονται : Ε. Κυλικής, Α. Καραλιετσας, Α. Βλαχοϋτσο, Α. Λαζαρεβιτς, Χλήν Ζιασός † Μ. Φιλήνας, Γ. Κοτζιούλας, Σερ. Άρκομάνης κλπ.

Στά «Νέα Φύλλα» διευθυντής : **Θαλής Ροδίτης**, του Μάρτη (τεύχος 30), συνεργάζονται : Ν. Καλαμάρης, Α. Έμπειρίκος, Ντ. Άποστολόπουλος, Α. Παπασαραντόπουλος, Θ. Ρηγορίδης, Γ. Σαραντάρης, Άχ. Παράσχος κλπ.

Στή «Νέα Πνοή» Θεσ/νίκης, διευθυντής : **Ν. Πάνου**, του Άπριλη (τεύχος 100), συνεργάζονται : Κ. Χρυσάνθης, Κ. Λευκαδίτης, Ε. Σουλτάνης, Α. Πωγωνίτης, Μ. Άλβη, Α. Παπάζογλου κλπ.

Στό «Φίλο των Ζώων», διευθυντής : **Χαρ. Λαγουδάκης**, του Άπριλη (τεύχος 27), συνεργάζονται : Α. Β. Υ. Πριγκήπισσα Αϊκατερίνη, Ι. Μουρέλλος, Ν. Συγγελλάκης, Άννα Μπεκιάρη, Σοφ. Χατζηδάκη κλπ.

Στήν «Παγκόσμιος Άνθολογία» διευθυνταί : **Γ. Σημηριώτης—Λ. Κωνσταντινίδης**, του Άπριλη τεύχος 10 και 20), ποιήματα : Βύρωνος, Γκαίτε, Σέλεϋ, Χάινε, Πόε, Λέρμοντοφ, Πετράρχη Βερλαίν, Τανγκρό, Σύλλερ, Μέτερλικ, Ρισπέν, Μπεραντζέ, Ντε—Νοϊγ κλπ.

Στήν «Έλληνίδα» διευθύντρια : **Έλ. Ρουσοπούλου**, του Μάη, συνεργάζονται : Δ. Ζευγώλη :

(Συνέχεια στή σελίδα 48)

Ίερή Πολιτεία

Δέν ήταν πρώτα παρά μόνο μιá πόλη.

Γύρω της ή επανάσταση έσβενε. Ή παρθένος λέξη που θάδινε πρόσωπο κι' όνομα στην ανθρώπινη όντότητα, δέν φαίνονταν πώς θα ειπωθεί ούτε τώρα. Στο άκουσμά της θα έκλινε πιό πολύ επί τον άξονα αυτής, ή υδρόγειος, στο πέραςμά της θα ταχύνονταν ό κραδασμός των έσχάτων μοριών της ύλης. Μά ή δημιουργία σταμάτησε. Νόμιζες πώς τό κοσμικό γίγνεσθαι έθραύσθη. Μόνον εί καπνοί της ιστορικήτερης σύγκρουσης (που—τι λοιπόν;—θα άπόβαινε μάταιη;) ανάθρασκαν πάνω από τέφρες κι' όνόματα από σπαθιά και ήρωα. Ή χώρα τούτη που δέν πρόσφερε στους θεούς της μελάνη παρά αίμα και όνειρο, ξανάπεφτε τώρα—λές για να μην ξανασηκωθεί—πιά στά γόνατα : Έλεος.

Έλεος ; Ναι ! Είχε ξανασυρθεί ή πεπρωμένη γραμμή της σιγής, κι' όλα φαίνονταν πώς είχαν πιά ειπωθεί κι' όλα λήξει. Τό φίλμ της ζωής, της ιστορίας τό γύρισμα, είχε κοπεί μεσ' στα σκότη. Ό πολεμικός πρεβολέας δέν φώτιζε παρά δόξα κι' έρείπια, τοπεία σκληρά κι' επικίνδυνα, φυχές που δέ μάχονται πιά παρά έχουν χτυπηθεί κι' έχουν πέσει. Ό Ίμπραήμ !... ό Κιουταχή !... ό Χοσερέτ !... Τό πνεύμα του όλεθρου από τη γής Μαδιάμ, ή μαύρη γένενα του γιαταγανιού και της φλόγας. Τι άπέμενε ; Ή φλέβα της γής μας άνάβλυζε αίματα και ή φυλή έπεφτε με στήθος σπασμένο. Ώ !... τώρα ! Άπεμπολώντας τό παρελθόν και ξεχνώντας τό μέλλον—μέ σβυσμένο τό πνεύμα της—θάσβενε πάλι και τόν φωτοβόλο δαυλό της. Κάτω από τις ακτίνες της φλόγας του βάδιζαν—όχι—οί λαοί της όλόρθοι. Θα περπατούσαν στα σκότη και προύμωτα. Τι είστρος της άπωλείας ! Τι θέαμα ! Ή έλευθερία δέν ήταν παρά όπιο κι' όνειρο, για πλάνη αίσχρη και πυραχτωμένη της ύλης. Τό όνομά της, που όταν προσφέρεται, ή δημιουργία στενάζει, θα στέκονταν τό άκατανόητο έπίγραμμα ενός πλώριου τύμβου : του τύμβου επί τό πτώμα του σύμπαντος....

...Τότε, ένα όνομα άκούστηκε. Ήταν τέτοιο που ρίγησε μπρός στην άστραπή του ή υδρόγειος, που σφάλισαν οί θεοί για να μην τούς τυφλώσει ή φωτιά του, τά μάτια. Και φαίνονταν σαν ναχε ύπάρξει πριν από τό πλάτος του χάους. Τι έσήμαινε; αίματα ! Τι έμύριζε; Θάμβος ! Μεσολόγγι !

Μεσολόγγι ; Και τό «έλεος» ;
Ποιο έλεος ; Νά ;

Τή νύχτα της 24 του μήνα Άπριλη, εκείνη ή πόλη κοιμόταν. Κοιμόταν ; Ποιός ήξερε... Ίσως ναχε πεθάνει στον ύπνο της και ναταν—αυτό— ή όπτασία ή άναιμική της σπεδούτης. Τά μπεντένια της τά μετρίζα, τά κάστρα της, γλυμμένα από χνώτο της φλόγας, την είχαν φέρει όξω άπ' τό νόημα, έμοιαζ' εκεί—λοξά μεσ' τη χούνη της—σα ναχε πάρει τό θείο σχέδιο της τρέλλας ! Τι ήταν ; Σφίγγα του ύπνου ή όραμα ; ή μήν ήταν τό κλονούμενο πνεύμα των λίθων ; Φαίνονταν κεί σα να την χάραξε με κιμαλία ό θάνατος, σα ναβλεπε μεσ' στη νύστα της όνειρο : τη συντέλεια των καιρών και των τόπων. Ή τεθλασμένη της σιωπής της κεραύνανε...

Άξαφνα, τότε, κάτι έγινε. Λοιπόν τι συνέβη ;

Τι να συνέβη όταν ό θεός είπε : τό «γεννηθήτω τό φώς» ; Τι να συνέβη όταν είπε κατόπι : «ό ούρανός και τά άστρα» ; Ή σιγή έθραυε με μιá γροθιά της τά τύπανα και ό ζόφος, εκεί, είχε κινήσει—τρελλό γρανάξι—τόν χρόνο. Ή πόλη που άν της μίλαγες θάσπαζε και φαίνονταν σαν από κιμαλία φηιαγμένη, ξετόξευε όρθια τό κεραυνό μιās βροντής ! Στόν λόγο της έβρεμε ό μέγας Ζεύς της θυγής της. Ή ιστορία άνατράπηκε, κι' έπεσε ικέτρια ή ιεραρχία των φυσικών νέμων της ύλης : Έλεος !

Έλεος ; Όχι. Έκίνησα πριν να σε κοιλοπονέσει ό πλάστης σου, και έφτασα, μόλις, με τά φτερά ματωμένα. Ίδές έδώ : Μεσ' στις φλέβες μου κυκλοφορεί τό διάστημα και τά ρούχα μου άποπνέουν άθανασία και χάος. Ή όψη μου μετράει με βιά την υδρόγειο κι' όσοι με βλέπουν με γνωρίζουν εϋθύς άπ' του σπαθιού μου την κόψη. Όταν παρέλθει ό ούρανός και ή Γη, εγώ θα πλανιέμαι στο άπειρο, κι' όταν νέοι θα ξαναγεννηθούν ούρανοί, τη δική μου θάχουν για λίκνο τους, φύχτα. Στ' ανθρώπινα λόγια άκόμα δέν χώρεσε όλόκληρο τό έκτυ φλωτικό όνομά μου. Είμαι εγώ ! Βαφτίστηκε στο Μεσολόγγι και λέγομαι—άντι φώς και φωτιά— Έλευθερία.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ

Τό τέλος τῆς πνευματικῆς Αὐτοκρατορίας τῶν Ἀθηνῶν

Παρουσιάζουν ὄπλα στὰ μεγάλα γεγονότα, ὅλοι οἱ θνητοί. Μιά διαταγή ἀπὸ πελώριο στόμα ἔγινε ὅλες τὶς ἀκοὲς καὶ τὰ γεννησιὰ παιδιὰ ποὺ παρατάχθηκαν ἀράδα, ἀνδριάντες εὐσταλείς, ὕψη ὀροσειρῶν, μέτωπα οὐρανῶν καὶ βλέμματα ἀστραποβόλα, σήκωσαν τὰ χέρια νὰ χαιρετήσουν τὸν Καίσαρα χρῶνο, ποὺ τοὺς ἔφερε τὸ μέγα γεγονός. Προσοχή! Ἐνας ὕμνος προσκυνήματος γεμίζει τὸν αἰθέρα ἀπὸ σεβασμὸ. Παιδιὰ ἀπὸ τὴν Κρήτη, ἀπὸ τὴ Θήβα, ἀπὸ τὴ Φλώρινα, τὴν Πάτρα, τὴν Καλαμάτα, ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο, τὴν Ἄρτα, ἀπὸ παντοῦ ὅπου ὑπάρχει Ἑλληνικὴ φλέβα καὶ καρδιά ζωντανή, ἀπὸ ἐπαρχίες ποὺ τὶς εἶχαν ξεχάσει κι' οἱ γεωγραφικοὶ χάρτες, στέλλουν ἀλλαγαμῶδες καὶ τὸ μέγα «παρῶν»! Ὅσο βιασικὴ, ὅσο ἀσυνάρτητη, ὅσο παιδαριώδης ὅσο ἀσοβάρυντη καὶ πρωτόγονη κι' ἂν εἶναι ἡ θερμὴ κι' ἐγκάρδια αὐτὴ ἀνταρσία καὶ ἑστικότης τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαρχίας, σήμερα ὑπάρχει, καὶ ζῆ καὶ ἀπειλεῖ τὴν αὐτοκρατορία τοῦ κέντρου, αὐτὸ εἶναι τὸ μέγα γεγονός καὶ ὅλοι μας, εἴτε ἀπλοὶ θνητοὶ εἴμαστε, εἴτε καθηγῆτες στὴ Ρώμη, εἴτε σοφολογισταὶ διοπτροφόροι εἴτε γαλλομαθεῖς φρασεολόγοι, εἴτε διεθνιστὲς ἀνόητοι, εἴτε ἀκατάδεχτοι Λονδρέζοι, παρουσιάζομε ὄπλα με μὴν ἐξοφθαλμὴ χειρονομία ἢ μὴ βλαθεῖα ἔνοχη σιωπῆ.

Αὐτὲς οἱ ἐκδόσεις, οἱ φιλολογικὲς ἐφημεριδοῦλες, οἱ βιβλιοθήκες, οἱ συζητησοῦλες, οἱ καναδάς, τὰ γέλοια καὶ τὰ δάκρυα ποὺ μᾶς ἔρχονται ἀπ' ὅλες τὶς ἄκρες τῆς Ἑλλάδος, ἀκομψες, ἐπιτόλαιες, συμπαιθικὲς, ἀσυγκράτητες, ἐνδεικτικὲς ὅλης τῆς καταθλιπτικῆς ἀτμόσφαιρας στὴν ὁποία ζοῦν τόσοι ἄνθρωποι, αἷσι δικαιοτέρης τύχης, εἶναι τὸ πιὸ γرافικὸ μῆνυμα, ἢ πιὸ σίγουρη ἐλπίδα γι' αὐτὸ ποὺ ὑπάρχει κι' ἐκεῖνο ποὺ ἔρχεται.

Σήμερα μιὰ πραγματικότητα κοχλάζει στὸ λέβητα τῆς ἐπαρχίας, εἰτοιμὴ νὰ ξεχειλίσει. Θὰ κάψει στὴν ἀρχή, θὰ μαράνη μὲ τὴν ἀγριότητά της, θὰ παραμορφώσει με τὸ τραχὺ ξύπνημά της, μὰ κατόπιν τὸ λίπασμα ποὺ θάφαισι ὁ πύρινος ποταμὸς τῆς πορείας του, θὰ ξαπλώσει στοὺς πιὸ εὐφοροὺς κάμπους. Ὅσο κι' ἂν ἡ ποιότητα τῆς πνευματικῆς ἐπαρχίας βρῆσκαται ἀκόμη σὲ χαμηλὰ ἐπίπεδα, ὥστε νάνα ἀντικείμενο εἰρωνίας καὶ κουτσομπολιοῦ ἀπὸ τοὺς λεπτοκαμωμένους τῶν Ἀθηνῶν, ποτὲ σὰν σήμερα δὲν ἔδειξε τὴν ὑπαρξή της, τὴν ὄντοτήτά της. Τίποτα τὸ καθωρισμένο καὶ τὸ ὀριστικὸ ἀκόμα. Νὰ κυτᾶξετε νὰ δεῖτε τὴν πνευματικὴ κίνησή μας. Ὅλα τὰ περιοδικὰ ἀφιέρωσαν εἰδικὴ σελίδα παρακολουθήσεως τῆς ἐπαρχίας. Ἄλλοτε (γιατί ἔχουν χρόνια τὰ πατριωτάκια, ποὺ ἀγωνίζονται μὲ συλλόγους, βιβλιοθήκες, θέατρο ἐρασιτεχνικὸ, διαλέξεις, φιλολογικὴ παραγωγή) δὲν ἤξεραν στὸ ἄστυ, τί γίνεται πιὸ κείθε ἀπὸ τὴν ὁδὸ Σταδίου, καὶ σήμερα γνωρίζομε καὶ τὸν πιὸ μικρὸ στίχο τοῦ φιλότεχνου τῆς Καστοριάς. Ὅλα τὰ πνευματικὰ ζητήματα, τάνανκινσην ἐπαρχιώτες. Σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα καμώνονται πιὰ, πὼς δὲν ξεχωρίζουν τοὺς Ἀθηναίους ἀπ' αὐτοὺς. Καὶ πρωτοστατοῦν γιὰ τὴν ἀφύπνισή μας. Ἄς κάνομε πὼς πιστεύομε τὴν λαμπρὴ θέλησή των. Ἄς ὑποθέσομε ὅτι δὲν τρέμον στὴν θύελλα, ποὺ σηκώθηκε στοὺς τέσσαρες Ἑλληνικοὺς ὀρίζους καὶ ἀπειλεῖ καὶ τὴν...πλάτεια τοῦ Συντάγματος. Ἄς παραστήσομε μέχρι τέτοιου σημείου τὸν ἑαυτὸ μας ἀφελή, ὥστε νὰ πιστέψομε πὼς σώθηκε ἡ Ἑλληνικὴ πραγματικότητα ἀπὸ τὰρθερα τοῦ κ. Ζώρα καὶ τῆς

εὐφρεῖς ἀπαντήσεις του, καὶ πὼς ὁ ἰδρωτὰς ποὺ χύσαμε γιὰ νὰ μᾶς προσέξουν, νὰ μᾶς ἀκούσουν καὶ νὰ μᾶς ἀγαπήσουν οἱ συμπολίτες τῶν πρωτογόνων ἐπαρχιῶν μας, δὲν συνετέλεσαν σὲ τίποτα. Τί θὰ βγεῖ τότε; Πάλι θὰ μείνει στὸν αἰθέρα ποὺ τὸν ἐρεθίζουν οἱ ἐνθουσιασμοὶ καὶ ἡ ἀναγέννηση, ὁ θυρεὸς τοῦ αἰώνιου σύμβολου τῶν ἀγῶνων καὶ τῆς ἀθώας φιλοδοξίας. Πάλι θὰ σταθεῖ σὰν κλαμμένη ἡ Ἀθηναϊκὴ χορδή τῶν λογοτεχνῶν, ποὺ μπορεῖ νὰ ξέρει νὰ φράφει, μὰ ἀγνοεῖ τὸν οὐρανὸν, τὰ χρώματα καὶ τοὺς ἀγριούς κήπους τῆς πατρίδος μας. Κι' ἐδῶ ἄς τονίσωμε πὼς πάντα ξεχωρίζομε τὴ λαμπρὴ χορεία τῶν ἀδελφῶν πρωτευουσίων, ποὺ κολυμποῦν στοὺς ἴδιους ἑμάς ἀγῶνες καὶ παλεύουν γιὰ τοὺς ἴδιους προορισμοὺς.

Στὴν Ἀθήνα δὲν εἶναι μιὰ αὐτοκρατορία. Ἡ αὐτοκρατορία εἶναι Ἑλληνικὴ. Ὅλο τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κόσμου, γύρισε τὴν προσοχή του πρὸς τὰ ἐσωτερικὰ κέντρα τῆς ὑπάρξεώς του. Κυτᾶζει καλλίτερα τὸν ἑαυτὸ τῆς ἢ Ἑλλάς. Δὲ βλέπει μόνο τὸ πρόσωπὸ τῆς, τὴν Ἀθήνα, μὰ καὶ τὸ λοιπὸ σῶμα τῆς καὶ τὰ σπλάγχνα τῆς μέσα, τὴν Ἐπαρχία. Κάθε πνευματικὸ ζήτημα, περνᾶει ἀπὸ τὰ στήθη τῆς ἐπαρχίας πρῶτα, γίνεταί τῆς Ἀθήνας, κι' ὕστερα κυριαρχεῖ. Τὰ λογάκια τῆς Ἀθήνας γίνεθαι ψιθυροὶ ἀσυναίσθητοι. Τὰ περιοδικὰ, τὰ βιβλία τῆς, τὰ ζητήματά της, τὰ στέλνει ἢ πρωτεύουσα στὴν ἐπαρχία νὰ τὰ ξοδέψει καὶ νὰ τὰ προοδέψει. Τόννοισε πιὰ πὼς δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει μόνη. Καὶ ὅτι ἡ ἐπαρχιακὴ ἀνόρθωση, εἶναι τὸ πιὸ μεγάλο ἐθνικὸ κέρδος. Τὸ μεγαλύτερο γεγονός τῶν Ἑλληνικῶν πολιτισμῶν. Ποτὲ δὲ θὰ μπορούσε ἡ Ἑλλάδα νὰ κάμει κάτι χωρὶς νὰ λάβαινε μέρος ὅλο ὁ ὀργανισμὸς τῆς. Λίγοι εἴμαστε, πολλὰ ἀντιμετωπίζομε καὶ ἔπρεπε ὅλοι νὰ ἀγωνιστοῦμε. Ἡ ἐπαρχία εἶναι γιὰ τὴν Ἑλλάδα τὸ πρῶτο ὀκαλί, τὸ πλατύσκαλο τοῦ νέου πολιτισμοῦ τῆς. Ὅσοι εἴστε στὴν ἐπαρχία, πιστέψετε στὴν σημερινὴ ἀνία τῆς, στὸ σημεῖον τῆς ἀφόρητο μαρασμὸ τῆς, καὶ στὸν αὐριανὸ πολιτισμὸ τῆς. Ζήσετε ὀριστικὰ σ' αὐτὴν καὶ γι' αὐτήν. Οὔτε τὸ γλωσσικὸ, οὔτε ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανόσταση τοῦ εἴκοσι ἔνα, οὔτε ὁ Σολωμὸς, κανένα γεγονός, δὲν ἔχει τὸ ὕψος καὶ τὴ σημασία τῆς ἐπαρχιακῆς προόδου γιὰ τὴν ἐθνικὴ εὐημερία. Μείνετε ἐκεῖ. Ποῦ θὰ πάτε; Μέσα στοὺς ἄλλους θὰ γίνετε ἀριθμὸς, ἐκεῖ εἴστε ἀρχηγοὶ οἱ Πρῶτοι. Ριζώστετε στὶς ἐπαρχίες σας σὰν ρωμαλέα δέντρα. Κάτω ἀπ' τοὺς ἴσκιους σας θ' ἀναπαντοῦν πολλοὶ ὀδοιπόροι, πολλοὶ ἄεμβασμοί. Ὅσο ζεῖτε σὲ τόπους ποὺ ἔχουν μιὰ ἱστορία, ἕνα παρελθὸν εἴστε μακάριοι, γιατί τὰ χαιρέστε ὅλα ἔτοιμα καὶ καλοβαλμένα. Μὰ πιὸ μεγάλο εὐτυχεῖς εἴστε σεῖς οἱ παράξενοι νέοι, οἱ παράνοιοι, οἱ μοναδικοὶ ποὺ ἰδρύετε τὴ δυναστεία τῶν διανοουμένων μέσα στὴν ἄγνοια τοῦ περιβάλλοντός σας καὶ τὴν εἰρωνία τῶν μικρῶν. Καθὼς θὰ περνοῦν οἱ χρόνοι, ἡ μνήμη σας θὰ ἐγείρεται σὰν ἄγαλα τεράστιο, ποὺ κάθε ἡμέρα θὰ μεγαλώνει, μέσα στὸ βάθος τῆς πρώην Ἀθηναϊκῆς αὐτοκρατορίας. Κάμετε τὸ χρέος σας ὅλοι, τὸ σκληρὸ χρέος, μείνετε ἐδῶ στὸ τραχὺ ἔδαφος τῆς ἐπαρχίας γιὰ νὰ τὸ ὀργώσετε κι' οἱ Μωρεάδες, οἱ Ἐμπειρικοὶ κι' οἱ καθηγῆτες τῆς Ρώμης, θὰ ντρέπονται γιατί ἐγκατέλειψαν τὴν πατρίδα των καὶ ζήτησαν μακρὰ μας τὴ νίκη...

Τρίκαλα

N. Δ. ΠΑΠΠΑΣ

'Αναθεώρηση τῆς «Ἡθογραφίας»

Λέει κάπου ὁ Gide ὅτι οἱ Γάλλοι ἔχουν τὴ μανία τῆς «ἐτικέτας». Σὲ κάθε θεωρία, κάθε πολὺπλοκο σύστημα, ζητᾶνε νὰ βροῦν ἕνα εἶδος ἀθροίσματος, τὴ λέξη ἐκεῖνη ποὺ ἐμπεριέχει καὶ ὀλοκληρῶνει ὅλο τὸ συλλογισμὸ. Ἡ τάση τοῦτη ἔχει βεβαία διπλὴ τὴν πηγή: Μιὰ φυσικὴ κλίση πρὸς τὴν ἀπλούστευση, τὴ σαφήνεια, ποὺ εἶναι γνώρισμα φυλετικὸ, καὶ μιὰ κλίση πρὸς τὸ εὐκόλο, τὸ ξέβαθο, φυγόπονη ἐπιπολαιότητα, ποὺ εἶναι κι' αὐτὴ πάλι φυλετικὸ γνώρισμα. Οἱ ψυχικὲς μας συγγένειες μὲ τοὺς Γάλλους, ποὺ ἔχουν βεβαία ὑπερβολικὰ κι' ἀνόητα ἐξογκωθεῖ, μὰ ποὺ δὲν εἶναι κι' ὀλοτελα θρύλος, βρῆσκατε σὲ τοῦτο τὸ σημεῖο γι' ἄλλη μιὰ φορὰ τὴν ἐπαλήθεσή τους. Ἡ μανία τῆς ἐτικέτας εἶναι γνώρισμα τοῦ ἀνθρώπου ποὺ τρεμάζει μπροστὰ στὴν ἐμβάθυνση τῶν ζητημάτων. Στὸν τομέα τῆς κοινωνικῆς ἐμφάνισης δίνει τὰ ὄπλα μιᾶς εὐκόλης ἐπίδειξης καὶ ἤθεν ἐνημερότητας. Στὸν τομέα τῆς αὐστηρῆς κριτικῆς γίνεται πολὺ περισσότερο ἐπικίνδυνη: Ἀποκλείει τὴν ἀναθεώρηση τῶν προβλημάτων, τὸ διακωμῶμα τους, καὶ καθιερώνει ἐπισθοδρομικὰ ταμποῦ.

Μιὰ πρόσφατη καὶ ἄμεση ἀντιμετώπιση ἀπὸ μέρους μου τοῦ περιλάλητου ζητήματος τῆς «ἠθογραφίας», μὲ ἔδωσε καὶ πάλι, ἀπτή, τὴν αἴσθηση τοῦ πράγματος. Ἐπίστευα πάντα πὼς ἡ ἐπίλυση ἐνὸς τέτοιου προβλήματος, ὅπως αὐτὸ ποὺ δημιουργήσε στὸν τόπο μας ἡ παρεξήγηση καὶ καθιέρωση σὲ ἰδιαίτερο ὄρο αἰσθητικὸ τῆς λογοτεχνικῆς μελέτης κι' ἐπεξεργασίας τῶν ἠθῶν, δὲν εἶναι κάτι ποὺ πετυχαίνεται πρόχειρα, βίαια, καὶ μὲ μιὰ πολεμικὴ φανατικὴ ὄσο κι' ἀπληροφόρητη. Γιατί, πραγματικὰ, τοῦτην ἀκριβῶς τὴ μορφή πῆρε ἡ πρώτη ἀντίδραση ἐναντίον τῆς λαογραφικῆς λογοτεχνίας. Ἀποῦ σπαταλήθηκε καμπόσο μελάνι γιὰ ν' ἀποδειχτεῖ ὅτι ἡ στενὴ ἠθογραφία εἶναι κάτι τὸ ἀσυγχρόνιστο, τὸ ἐξωκαλλιτεχνικὸ κι' ἀνάξιτο σοβαροῦ λέγου, ἡ μερίδα τῆς ὀργανωμένης διανοήσεως ποὺ τὴ χτύπησε δὲ βρῆκε καὶ κάτι ἄλλο ἀξιολογώτερο, νὰ προτείνει σ' ἀντικατάστασή της. Ἄλλωστε, ἡ κριτικὴ στὴν Ἑλλάδα, ὑπολείφθηκε πάντοτε κυρίως στὸ κεφάλαιο τῆς κατευθυντήριος ἀποστολῆς τῆς. Ἀνακάλυψε συχνότατα τὰ κακῶς κείμενα, τὰ πολέμησε μὲ φανατικὸ νεοφωτιστοῦ πάθος. Μὰ δὲν κατόρθωσε νὰ ὑποδείξει τίποτα τὸ ἀποτελεσματικὸ, τὸ γόνιμο, ἔστω καὶ στὸ ἀνάστημα ἀκριβῶς τῶν εἰδῶν ποὺ εἶχε καταργήσει.

Ἡ ἠθογραφία εἶναι ἕνα πρόβλημα βαθύτερο ἀπ' ὅτι ἔχει νομιστεῖ. Βαδύτερο, ἂν ὄχι στὴν οὐσία της, τουλάχιστο στὶς συνέπειές της. Μὲ τὸ ν' ἀπευθυνθεῖ στὸ ἐξωτερικώτερο στοιχεῖο τοῦ φυλετικοῦ ὕλικου μας, τὸ γραφικὸ στοιχεῖο, κατόρθωσε νὰ δώσει καὶ γρηγορότερα τὴν ψευδαίσθηση τῆς λύσεως μιᾶς λογοτεχνίας «ἐθνικῆς». Ἀποτύπως, σὲ σειρά ἀπὸ πίνακες ἐμπρεσσιονιστικῶς τὸ διάχυτο ἐκεῖνο καὶ ἀκατέργαστο ὕλικὸ τῶν ἀγροτικῶν ἢ λαϊκῶν ἐθῶν, συγκεντρώνοντας ὅλη του τὴν ἀναπαράστατικὴ δύναμη σ' ἕνα παιδίαστικο ἀφέλες πρῶτο πλάνο, δίχως φόντο ψυχολογικὸ ἢ αἰσθητικὰ βαθύτερο, καὶ δίχως συναίσθηση ὕψηλῆς τῆς δημιουργικῆς κι' ἀληθινῆς ἀνθρώπινης ἀποστολῆς μιᾶς Τέχνης. Ἡ ἀνικανότητα τοῦ συγχρονισμοῦ τῆς δὲν εἶναι τὸ ἐλάχιστό της. Ἡ ἀνικανότητα τοῦ συγχρονισμοῦ στάθηκε τὸ κριτήριον ἐκεῖνο ποὺ ἔκανε φανερὸ τὸν ἔλεγχον τῶν ἐλαττωμάτων τῆς. Ὡστόσο, στὸ διάστημα τῶν χρόνων ποὺ κυριάρχησε ἐπέτυχε ἕνα κατόρθωμα ἐπικίνδυνα σημαντικὸ: Ἐδωσε τὴν ἐντύπωση πὼς ἐξασφαλίζει γιὰ τὸν ἑαυτὸ τῆς τὴν ἀποκλειστικότητα κάθε λογοτεχνίας ποὺ θέλει νὰ φαίνεται εἰλικρινῆς, πρωτότυπη, ἀνεπηρέαστη ἀπὸ ξένα πρότυπα κι' ἀληθινὰ ἐθνικὴ. Ἡ νεώτερη γενεά, ἡ δική μας, ἔχει ν' ἀντιμετωπίζει τὴν στερεωμένη τοῦτη πρόληψη.

Δὲν εἶναι ἡ πρώτη ἄλλωστε ποὺ τὴν ἀντιμετωπίζει. Μέσα ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῶν καιρῶν ποὺ ἡ λαογραφικὴ ἠθογραφία θριάβευε, συγγραφεῖς μὲ ἀνοιγμένους πλατύτερα ἀπὸ πολλοὺς συγχρόνους τους τοὺς πνευματικοὺς ὀρίζοντας, τὴν ἀντιμετώπιζαν. Δὲν μπορῶ τοῦλάχιστο νὰ θεωρήσω ἄλλως ἀπὸ μιὰν ὑποσυνείδητη ἢ καὶ συνείδητὴ ἀντιμετώπιση τῆς, τὴν περίπτωσιν τοῦ Θεοτόκη ποὺ γράφει τὸν «Καταδικῶ» του σὲ πλαίσιο μέσα ἠθογραφικὸ καὶ μὲ ἥρωες ἐμπρεσσιονιστικῶς ἀπὸ τὶς τολστοϊκῆς θεωρίες, τοὺς «Σιλάβους στὰ δεσμά τους» μὲ βαθύτερο φόντο κάποτε ὀμίσησαι οἰσιπληρικῆς, ἢ καὶ, ἀποφασιστικότερα, τὸ Χατζόπουλο ποὺ παραδέρνει ἀνάμεσα στὸν «ἔλληνοτρόπο» «Πύργο τοῦ Ἀχροσταίου» καὶ τὸ μαυτεργικὸ «Φθινόπωρο». Ἡ λογοτεχνικὴ ἠθογραφία, ἡ ἀξία τοῦ ὀνόματος τῆς λογοτεχνίας, ἄξιζε πάντα γιὰ ὅτι εἶχε τὸ λιγότερο ἠθογραφικὸ.

Ἡ γενεὰ τοῦ μεταπολέμου βρέθηκε ἀνγκασμένη ν' ἀντιμετωπίζει τὸ πρόβλημα τῆς ἠθογραφίας μὲ λιγότερη ψυχραιμία καὶ λιγότερη ἀνεση. Τὰ παγκόσμια γεγονότα τὴν εἶχαν προκαταλάβει. Ἐνα μεγάλο ρεῦμα ιδεῶν καὶ ταραχῆς ξεχυνότανε καὶ τύλιγε τὸν κόσμον. Δὲν εἶτανε μονάχα τὰ τοπικιστικὰ σύνορα ποὺ ἔσβυναν. Ἐδῶ τὸ κυριώτερο συστατικὸ τῆς ἠθογραφικῆς διάθεσης: ἡ εἰδυλλιακὴ κι' ἀμέριμνη γραφικότητα. Τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνα ἔπαυε νὰ εἶναι λυρικό γινόνταν ἐπιχὸ καὶ προπάντων δραματικὸ, βίαια. Ἡ ἠθογραφία ἔχανε αὐτομάτως τὰ φυσικὰ τῆς βάθρα.

Κάθε ἀντίδραση, στὴν πρώτη ἐκδήλωσή της, εἶναι ἐξτρεμιστικὴ. Ἡ ἀντίδραση κατὰ τῆς ἠθογραφίας ζήτησε βιασικὰ, ἐναγώνια, παντοῦ, ἕνα στήριγμα. Τὸ βρῆκε σὲ ξένες, σταθεροποιημένες ἀξίες. Εἶταν ἡ ἐποχὴ τῆς μίμησος. Ἐπειτα, καὶ μὲ τὸν καιρὸ, ὁ σάλος ἄρχισε νὰ

κοπάει, τὸ ἔδαφος νὰ καρπίζει καὶ νὰ ὀριμάζει τοὺς καρπούς. Καινούργιες ἀξίες ἐπρόβαλαν. Συνειδητότερα, μὲ τὸ γαληνεμένο μάτι τῆς ὀριμότητας, ἀρχίσανε νὰ ἐρευνοῦνε τὰ προβλήματα καὶ τὸν ἑαυτὸ τους. Τὰ ἐφόδιά τους εἶναι ἡ φυσικὴ προδιάθεση γιὰ δημιουργία καὶ μιὰ πανοπλία ἀπὸ παιδεία αἰσθητικῆς. Σπούδασαν κατὰ τὸ πλεῖστο σὲ σχολῆς μεγάλες. Κι' ὅσο θέλουν ἄς φωνάζουν εἰς ἄλλοι· ἡ σπορὰ τῶν μεγάλων δασκάλων δὲν εἶναι καθόλου ἀχρηστὴ. Ὁ πολιτισμὸς εἶναι κληρονομία πανανθρώπινη, ποὺ μεταδίδεται καὶ αὐγαταίνει. Ἡ φυσικὴ κατὰ φύσιν καλεῖται, ἀσίγαστη. Δὲν τὴν περιφρονοῦνε, καὶ εἶναι σὲ θέση νὰ τὴ διαφεντέψουν. Πιστεύω πὺς ἡ λύση—ποὺ θὰ εἶναι ἡ δημιουργία ἡ ἀξία καὶ ἀληθινή—θὰ βγεῖ ἀπὸ μιὰ σύνθεση. Σύθεση συνειδητῆ μὰ περισσότερο ἴσως, αὐθόρμητη. Τὸ δίδαγμα τῶν μεγάλων δασκάλων θὰ μᾶς βοηθήσει ν' ἀπολυτρώσουμε, ν' ἀναγνωρίσουμε τὸν ἑαυτὸ μᾶς

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ

Θέματα τῆς τέχνης

II Φιλολογικὲς Σχολῆς

Μπορεῖ νὰ γίνῃ λόγος γιὰ φιλολογικὲς σχολῆς σ' ἕναν τόπον ὅπου οἱ μισοὶ κάτοικοί του δὲν ξέρουν νὰ γράψουν μῆτε τ' ὄνομά τους καὶ ὅπου τὰ εἰσιτήρια τοῦ χοροῦ ἔχουν περισσότερη ξόδεψη ἀπὸ τὰ βιβλία; Πολλὲς φορές ἀκούμε πὺς δὲν ὑπάρχει Ἑλληνας ποὺ νὰ μὴν ἔχει τὴ μανία τοῦ γραψίματος, πὺς ἡ ποίηση κατάντησε γιὰ τὴ νεολαία μας ἐπιδημία καὶ ἄλλα παρόμοια· αὐτὰ ὅμως εἶναι τὸ πολὺ—πολὺ ἀστεία, δὲν εἶναι καθόλου σοβαρὲς διαπιστώσεις. Ἡ πραγματικότητα ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀποψη—τουλάχιστο ἴσαμε τὶς μέρες μας—, ἅμα θελήσει νὰ τὴν κοιτάξει κανεὶς ὄχι ἐπιπόλαια, παρουσιάζεται ἀπελπιστικῆ. Φτάνει νὰ θυμηθῶμε πὺς ἡ μόνη μας μεγαλωσύνη, ὁ Παπαδιαμάντης, πέθανε χωρὶς νὰ ἴδῃ τυπωμένο μῆτ' ἕνα του βιβλίου καὶ πὺς κανένας ἐκδότης δὲν ἀποφασίζει ἀκόμα νὰ κάμῃ ἀνατύπωση τῶν ἔργων του. Ἄν ὅσοι γράφουν στὸν καιρὸ μας φαίνονται μεγάλος ἀριθμὸς, σ' ἐτοῦτο φταίει ἡ σφαλερὴ ἀντίληψη ποὺ ἔχουν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες, πὺς δὲν ἀρκεῖ δηλ. νὰ διαβάσεις τοὺς ἄλλους παρὰ πρέπει νὰ κάμεις τρόπο καὶ νὰ σὲ διαβάσουν. Οἱ ἄνθρωποι μολαταῦτα ποὺ εἶχαν παλιότερα τὸ θάρρος ν' ἀφοσιωθοῦνε μὲ τέτοιες συνθήκες στὴν καλλιέργεια τῶν γραμμάτων εἶταν μετρημένοι, γι' αὐτὸ καὶ δὲ μᾶς ἀφήσαν σπουδαία κληρονομία. Δὲν εἶναι βέβαιο ἂν οἱ ἄλλοι βαλκανικοὶ λαοὶ ἔχουν πλουσιώτερη φιλολογικὴ παράδοση ἀπὸ μᾶς, πάντως ὅμως ὕστεροῦμε ὀλοφάνερα καὶ ἀπὸ τὴν τελευταία εὐρωπαϊκὴ λογοτεχνία. Ἄλλοι ἐξάλλου μ' ἕνα βιβλίου, διαβάζουμε, κάνε κανεὶς κάποτε τὴν τύχη του· ἐδῶ, καὶ ἀριστοτέλεια νὰ βγάλεις, πρέπει νὰ τὸ κατεβάσεις στὶς πέντε δραχμῆς, ἂν θέλεις νὰ σὲ μάθουν. Στὴν Ἑλλάδα ὅσοι μποροῦν νὰ διαθέσουν χρήματα προτιμοῦν νὰ τὰ ξοδέψουνε ἄλλοι, ὅσοι πάλι ξέρουν νὰ διαλέγουν τὸ καλὸ βιβλίου δὲν ἔχουν τίς πιὸ πολλὰς φορές νὰ τὸ προμηθευτοῦν. Ἡ λογοτεχνικὴ μας κίνηση περιορίζεται ἔτσι σ' ἕναν κύκλο στενὸ καὶ θὰ νὰ ματαιοπονία νὰ ζητήσῃ κανεὶς ἐδῶ μεγάλες γραμμῆς. Ἄπὸ νῦν τὸ ποῦ δὲν ἔχει ἐξασφαλισμένο μῆτε τὸ ψῆμῖ του, λείπουν καὶ ἴδῶς καὶ τεχνολογικὲς καὶ προσωπικότητες. Ὡστόσο, ἐπειδὴ καθένας πρέ-

πει νὰ ζήσει μὲ τὸ ἔχος του καὶ δὲ γίνεται τίποτε μὲ τὴν ἀκαταδεξία, δὲν εἶναι ἄσκοπο νὰ μελετοῦμε τὰ πρόσωπα καὶ τὰ περιστατικά τοῦ περιβάλλοντός μας. Μονάχα ἔτσι μπορεῖ κανεὶς νὰ καταποστῆ καὶ νὰ τραβήξῃ, ἂν ἔχει τὴ δύναμη, μπροστά. Οἱ παλιὲς φυσιογνωμίες εἶναι πάντα συμπαθητικῆς, τὰ ἔργα τους ἔχουν γιὰ μᾶς πολὺ ἐνδιαφέρον, μὰ ἡ ἐπιείκεια δὲν εἶναι ὁ καλύτερος σύμβουλος τοῦ κριτικοῦ. Εἴμαστε συνέχειά τους, δὲν τὸ ἀρνιόμαστε, ὁ σεβασμὸς ὅμως γιὰ ἕνα πρόσωπο δὲν ἀποκλείει τὸ θάρρος τῆς γνώμης. Ὅταν ὁ γιὸς καταντήσῃ νὰ μὴν ἔχει γνώμη διαφορετικὴ ἀπὸ τὸν πατέρα, νὰ μὴν ὀρίζει μ' ἄλλα λόγια τὸ κεφάλι του, αὐτὸ θὰ σημαίνει πὺς ἡ ἀνανέωση ἔπαψε ν' ἀποτελεῖ ἀνάγκη τῆς ζωῆς. Χρειάζεται βέβαια ἡ σεμνότητα, μὰ καὶ ἡ πολλὴ φρονιμάδα δὲν εἶναι λαμπρὸ συστατικὸ γιὰ ἕνα νέο.

Ἄς ἀφήσουμε τοὺς Φαναριώτες καὶ τοὺς Ἑφτανήσιους—ποὺ εἶναι θέματα περισσότερο ἱστορικῆς σημασίας—κι ἄς ἔρθουμε στὴ σύγχρονη ἐποχὴ. Μισὸν αἰῶνα τώρα τὸ πανελλήνιο ἔχει γιομίζει ἀπὸ τὴν ποίηση τοῦ νικηφόρου δημοτικισμοῦ. Ξεχωρίζει ἕνας ποιητῆς, ὁ Παλαμάς, καὶ γύρω ἀπ' αὐτὸν συγκεντρώνονται κάμποσα δευτερώτερα ὀνόματα: Μαλακάσης, Πορφύρας, Γρυπάρης, Χοτζόπουλος (πρώτη σειρά), Σικελιανός, Βάρναλης, Καζαντζάκης (δεύτερη σειρά). Ὅλοι αὐτοὶ ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν ἴδια ποιητικὴ ἀφετηρία καί, ὅσο ν' ἀπομακρυνθῆκαν ὁ ἕνας ἀπ' τὸν ἄλλον τελευταία, δὲν ἔπαψαν ν' ἀποτελοῦνε μιὰ ομάδα. Ὁ ἀρχηγέτης ἀνοίγει τὴν περίοδο τοῦ καθυστατημένου (ὁ ὅρος ἔχει ἐδῶ ἔννοια χρονικῆ) ἠμερισμοῦ καὶ καθένας ἀπὸ τοὺς ἀκόλουθους τραβάει τὸ σκοινὶ ἴσαμε κεῖ ποὺ φτάνει—ἴσαμε τὸν κριτικὸ ρεαλισμὸ καὶ παραπέρα. Ἐχουν ὅλοι, ἄλλος λίγο ἄλλος πολὺ, τὰ ἴδια χαρίσματα καὶ τὰ ἴδια πάναυ κατὰ ἐλαττώματα. Τοὺς διακρίνει ἀκατάσχετη ἔμπνευση (ὄχι τόσο ἀκατάσχετη, εἰν' ἀλήθεια, ὅσο τοῦ Βαλαωρίτη, τοῦ πρωτορομαντικοῦ, μῆτε φυσικὰ τοῦ Παράσχου, τοῦ ψευτορομαντικοῦ), ἀμίλλα καλλιτέλειες, χρωματισμένα ἐπίθετα, ἡχερὲς ὁμοιοκαταληξίες. Ἄπὸ τὴν ἄλλη μερὶα παρουσιάζουν ἀνοικονόμητο σχέδιο, ἔλλειψη ἀκριβολογίας, πολυλογίες καὶ κοινο-

τοπίες, φτηνὸ λυρισμὸ. Τὰ ποιήματά τους εἶναι καλὰ γιὰ προαίδεια, ὄχι ὅμως καὶ γιὰ καθαυτοῦ πρότυπα· εἰσάγουνε στὸ νόημα τῆς τέχνης, μὰ σταματοῦνε στὴν ἀρχή. Τὰ προτερήματα βρίσκονται σκόρπια σ' ὄλους (καθένας διάλεξε κάτι τὸ ἰδιαίτερο καὶ τὸ καλλιέργησε μὲ ζῆλο), τίς ἐλλείψεις τίς βρίσκει κανεὶς προχειρότερες στὸν Παλαμά τὸν ἴδιον. Ὁ ποιητῆς αὐτός, ποὺ τοῦ ἀρέσει νὰ ὀνομάζεται πρωτεῖκος, θέλησε νὰ δώσει μιὰ εἰκόνα ὄλων τῶν ἀνθρώπων παθῶν καί, σὰ νὰ μὴν τοῦ ἔφτανε ἡ λυρικὴ πολυφωνία, βάλθηκε ἀκόμα νὰ ζωγραφίσῃ σὲ μακρόστιχα ποιήματα, ἐπικὸς τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα, σύγχρονη, βυζαντινὴ καὶ κλασικὴ Ἑλλάδα. Ὁ Παπαδιαμάντης, ποὺ περιορίστηκε ν' ἀποδώσει μὲ τὸ πιὸ ἀπείριστο ὕφος τοὺς ταπεινοὺς ἀνθρώπους τοῦ νησιοῦ του, δημιούργησε χωρὶς ἴσως νὰ τὸ καταλάβῃ μιὰ ἐθνικὴ ἐποποιία· ὁ Παλαμάς, ἐπειδὴ ἔβαλε γιὰ πρόγραμμά του νὰ γίνῃ ὁ βάρδος τῆς φυλῆς, ζορίστηκε νὰ τραγουδήσῃ πολλά πράγματα ποὺ δὲν εἶταν τῆς ἰδιοσυγκρασίας του καὶ ἔτσι στὸ ἔργο του παρατηρεῖται συχνὰ ἡ ἀνειλικρίνεια. Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ποιήματά του δίνουν τὴν ἐντύπωση ἀνεπεξέργαστου ὕλικου, ποὺ δὲν εἶχε ὅμως τὴν τύχη νὰ ξαναδουλευτεῖ. Ἡ λέξη, ἡ ῥίμα καὶ ἡ σύνταξη πολλὰς φορές ἀκολουθοῦν τὴν ἰδιοτροπία τῆς στιγμῆς καὶ μπαίνουνε στὴν ποίηση μὲ τὸν πιὸ τυχαῖο τρόπο. Ἰστορία, ἐπιστήμη, πολιτικὴ, ὄλα μποροῦνε νὰ στιχοτυγηθοῦν καὶ τὸ ἀποτέλεσμα σὲ τέτοιες περιστάσεις εἶναι νὰ βγαίνουν ψυχρὰ κατασκευάσματα. Ἡ χαμηλὴ φωνὴ δὲν ἔχει θέση μέσα σ' αὐτὴν τὴν ἀκαταστασία ἀπ' ὅπου τίποτα δὲ βγαίνει καθαρό. Πρέπει νὰ φωνάζεις δυνατὰ γιὰ ν' ἀκουστεῖς—αὐτὸ εἶναι γραμμῆ ἀπ' ὅπου θὰ εἶχες νὰ πεῖς: εἶναι ὁ μόνος τρόπος νὰ σαί πάντα μέσα. Ποσότητα καὶ ἀξία συμβαδίζουν, ἔτσι πιστεύουν αὐτοὶ.

Στὴν ἀμετροπέεια καὶ τὴ σοβαροφάνεια τῶν παλαμικῶν τὴν κυριώτερη ἀντίδραση τὴν ἔφερε ὡς τὰ σήμερα τὸ παράδειγμα τοῦ Καβάφη. Ὁ Ἀλεξανδρινὸς ποιητῆς, δουλεύοντας τὴν τέχνη του ἰδιόρρυθμα καὶ ὑπομονετικά, μπόρεσε νὰ κλονίσῃ σ' ἐπιφοβοσημεῖο τίς βάσεις τῆς ἀντίπαλης σχολῆς. Ἐβαλε πρώτα πρώτα περισσότερη ἀνεση στὰ μέτρα του (ὅτι χάσανε μὲ τὴ χαλαρότητα τὸ κερδίσανε σ' εὐλυγισία), ἄρχισε νὰ μὴν παίρνει στὰ σοβαρὰ τὴν ὁμοιοκαταληξία, ἀφῆσε νὰ μποῦνε πολλὰ στοιχεῖα λόγια στὸ λεχτικὸ του. Μεταχειρίζεται καὶ αὐτὸς θέματα ἱστορικὰ, μὰ σπάνια γιὰ νὰ ὕμνησῃ τὴν ἑλληνικὴ δόξα· συχνότερ' ἀναπαρασταίνει προγονικὲς ἀδυναμίες καὶ προπάντων βρίσκει ἐκεῖ ἀτμόσφαιρα κατάλληλη γιὰ νὰ προβάλλῃ τὴν ὀρασιπέθειά του, γιὰ τὴν τοποθέτηση ἀτομικῶν του περιστατικῶν. Ἡ μεγάλη ὅμως ἀρετὴ τοῦ Καβάφη εἶναι ἡ εἰρωνεία του. Τίποτα δὲ φαίνεται μπροστὰ του μονοκόμματο καὶ ἄτρωτο, τὸ καθεὶ παίρνει νέες ἐκδοχῆς καὶ ἡ ἀμαρτία εἶναι τὸ ὄλατι τῆς ζωῆς. Ὁ ποιητῆς αὐτός, ποὺ δὲν τὸν ἱκανοποιοῦσαν οἱ παλιοὶ ρυθμοὶ, μπόρεσε νὰ κοιτάξῃ γύρω του μὲ διαπεραστικὸ βλέμμα· ἔν' ἀδιόρατο χαμόγελο ἀφήνεται νὰ φανῇ καμιά φορά στὸ προσωπὸ του. Τὸ δράμα του ποτὲ δὲν ἐκφωνεῖται, μόλις ὕ-

πονοεῖται. Ἀποστρέφεται τὴ ρητορεία, προσέχει νὰ μὴ φορτώσῃ τὸ στίχο του μῆτε μὲ μιὰ λέξη. Οἱ παρομοιώσεις του, χωρὶς νὰ εἶναι τριμμένες, φαίνονται κοινές. Ὁ ποιητῆς βλέπει στὸν ἄνθρωπο τὰ πάθη του καὶ αὐτὰ μονάχα εἶναι ποὺ τὸν συγκινοῦν. Μίλησε μὲ ἀπειρη λεπτότητα, μὲ σπάνια συμπάθεια γιὰ τοὺς νέους ποὺ βαδίζουν ὄραϊοι στὴν καταστροφή τους, γιὰ τίς παραπλανήσεις καὶ τίς ματαιοπονίες τῶν ἀνθρώπων. Σ' αὐτὸν τὸ φθαρτὸ κόσμῳ ἕνα πράγμα μονάχ' ἀξίζει νὰ πιστέψουμε: τὴν ὀμορφιά. Κι αὐτὴ ὅμως εἶναι περαστικὸ ἀγαθὸ, ἡ ἀνάμνησή της δίνει ἐντονότερη αἴσθηση τῆς τὴν ἀπολαυῆ. Ὁ Καβάφης ἐκήρυξε πόλεμο στὰ μεγάλα λόγια, ἀπέκλεισε ὀλοτελ' ἀπ' τὴν τέχνη του τίς θεατρικὲς χειρονομίες. Ἀγάπησε τὸ μέτρο καὶ τὴ συγκέντρωση, ἀδιαφόρεσε πρὸς ὅτι λέγεται πολὺ καὶ θεαματικὸ. Στὰ ποιήματά του θὰ βρεῖς ἐξαιρετικὴ φροντίδα τῆς μορφῆς καὶ ἐπίμονη (δικαιολογημένη ἄλλωστε) προσπάθεια νὰ ἐκφραστῆ μὲ ὑπονοούμενα. Δὲν εἶναι βέβαια στὸν Καβάφη μῆτε ἡ καταδικασμένη κλίση μῆτε ἡ μιχτὴ γλώσσα ποὺ ἀποτελοῦν τὸ μεγαλεῖο του· αὐτὲς εἶναι δυὸ ἀπὸ τίς ἰδιότητές του. Ἡ βαθιὰ πνευματικὴ καλλιέργεια καὶ ἡ ἀνήσυχη ποιητικὴ φύση καθορίζουν τὴν ἀξία του. Ἐμεινε ἕντος στὴν κίνηση τοῦ δημοτικισμοῦ, ἀλλὰ φαίνεται πὺς πρὶν ἀκολουθήσῃ τὸ δρόμο του εἶχε ἀναζητήσῃ ἀνώτερα πρότυπα γιὰ τὸν ἑαυτὸ του. Τὰ τελευταία του ποιήματα εἶναι αὐτοεπανάληψη, τὰ σύμβολα ὅμως ποὺ μᾶς ἔδωσε θὰ μείνουν. Ὁ ποιητῆς αὐτός στάθηκε ὀλοσδιόλου ἀδιάφορος στὴν ποίηση τοῦ Παλαμά, ὅπως ἐξάλλου καὶ ἐκεῖνος δὲ συγκινήθηκε καθόλου ἀπ' τὴ δική του. Ζήσανε τὴν ἴδια ἐποχὴ καὶ διαβήκανε σὰν ξένοι ὁ ἕνας δίπλ' ἀπὸ τὸν ἄλλον· αὐτὸ μᾶς θυμίζει τὴν ἀσυνεννοησία δυὸ ἄλλων κορυφαίων συγχρόνων, τοῦ Σολωμοῦ καὶ τοῦ Κάλβου. Ἄν ὅμως ὁ Παλαμάς ἐχόρτασε τὴ δόξα ζωντανός, μὴ χάνοντας καμιά εὐκαιρία γιὰ ν' ἀκουστῆ, ὁ Καβάφης φαίνεται πὺς θὰ γνωρίσει μεταθανάτιο τὸ θαυμασμὸ ποὺ στερήθηκε ὅσο ζοῦσε. Ἡ ἀκριβοδικαὶ ζυγαριὰ ποὺ μετράει τὰ πράματα τοῦ κόσμου καιρὸς εἶναι νὰ βαρύνει πρὸς τὴ μερὶα τοῦ ἀποσυνάγωγου τῆς Ἀλεξάντειας. Ἀρκετὰ μᾶς ἐξάλισε ἡ τυμπανοκρουσία τοῦ ἐθνικοῦ μας ποιητῆ. Μὲ τὸ πρόσχημα τῆς φυλετικῆς ὀμοιογένειάς καὶ τοῦ γλωσσικοῦ πλουτισμοῦ ἡ ποίησή μας γέμισε ἀρχαῖες λύρες καὶ βυζαντινὲς πορφύρες, παραδάρματα νυχτοπουλιῶν καὶ νυχτομαγιά πρωτομάγισσας (τὰ παραδείγματα εἶναι παρμένα ἀπὸ τὴν ἴδια σελίδα). Ἐπει' ἀπὸ τὴν ἔμμετρη εὐκολογραφία τοῦ Βαλαωρίτη ἔρχεται ἡ στριμένη φρασεολογία τοῦ Παλαμά.

Δὲν εἶναι ν' ἀπορεῖ κανεὶς γιὰ τὸ Παλαμάς, μολοντὶ ποιητικὴ συνείδηση ὄχι ἀνώτερη ἀπὸ τοὺς ἄλλους τῆς ομάδας του (τὴ γερώτερη φλέβα φαίνεται νὰ τὴν εἶχε ὁ Γρυπάρης), ξεπέρασε ὄλους μὲ τὴ φήμη του καὶ λογαριάζεται πρῶτος ἀναμεταξύ τους; Ἐγραψε μόνος του περισσότερα ἀσχολήθηκε μὲ ὄλα σχεδὸν τὰ εἶδη τοῦ λόγου καὶ παρουσίασε μιὰ πολυμέρεια ποὺ ἔλειπε ἀπὸ κείνους. Τὰ ἔργα του μαιάζουνε μὲ μιὰ μικρὴ ἐγκυκλοπαιδεία, ὅπου βρίσκει κανεὶς

δι θέλει, και οι άνθρωποι του καιρού μας έχουν μεγαλύτερη υπόληψη για την ποίηση όταν αυτή πλουτίζει και τις γνώσεις. Η φήμη του Παλαμά σιγήθηκε προπάντων στην κρίση των δασκάλων, που πιστεύουν πως αν η ποίηση γίνεται τρόπος να συνδυαστεί με λίγη επιστήμη θα είχε να κερδίσει πολύ σε σοβαρότητα. Έτσι σιγά σιγά σχηματίστηκε σχολή, που εξακολουθεί ακόμα να ενεργεί, με την ιδιαίτερη τεχντροπία και τ' αποκλειστικά της όργανα—έννοω περιοδικά και κριτικά. Ο Παλαμάς στη φιλοσοφία του σταδιοδρομία πολιτευτική σαν τους κομματάρχες του παλιού καιρού. Μόρρασε δεξιά κι αριστερά επαινετικούς προλόγους, έδωσε πιστοποιητικά στιχουργίας σε κάθε πρωτάρη των γραμμάτων και σύνδεσε την τύχη του με πλήθος ανθρώπων που τον πιστεύουν γι' αρχηγό τους. Είναι δύσκολο να βεβαιώσει κανείς αν αυτά τα πρωτότυπα χρίσματα έγιναν έξαρσης από σκοπό ή είναι επακόλουθο μιας φυσικής αδυναμίας, της αδυναμίας να πείσει τους ένοχλητικούς. Πάντως όμως πολλοί στιχουργοί του καιρού μας περνάνε για σπουδαίοι μόνο και μόνο γιατί έχουν την εγκρίση του Παλαμά. Ο Καβάφης αντίθετα δέ βρήκε οπαδούς, ελάχιστα που θελήσανε να τον ακολουθήσουν (έννοείται κάπως πιστά) πέσανε σε μίμηση αξιολύπητη. Μα η άμμηση επίδρασή του παρατηρήθηκε σε περισσότερους, κι αυτοί ωφελήθηκαν από τη λεπτολογία και την δόξνοιά του. Έπιροή του Καβάφη, των Γάλλων, του Κάλβου, των μεταπαλαμικών βρίσκουμε και σ' ένα νεότερο ποιητή μας, πολύ μολοντούτο προσωπικό, τον Καρυωτάκη. Ο ποιητής αυτός της άπαισιοδοξίας μ' ένα βιβλίο και με την αυτοχτονία του άκούστηκε περισσότερο απ' όλους την τελευταία δεκαετία. Με διάθεση πικρή, σε γλώσσα καθημερινή τραγούδησε τα μικρογεγονότα της ζωής, τις ρηχές συγκινήσεις των μικροαστών και των δημοσίων υπαλλήλων. Τίποτα δεν παρηγοούσε τη νοσηρή του ευαισθησία, ακόμα και τα λουλούδια του θύμιζαν το θάνατο. Ο Καρυωτάκης ήταν ο νικημένος που δεν είχε κάμει καν άγώνα τον έβραβαινε κάτι σαν προγονική κατάρτα και δε μπορούσε μήτε να χαμογελάσει. Δεν ηύρε καιρό να έμβαθύνει περισσότερο στο πρόβλημα του κόσμου, μα πρόφτασε ν' άφήσει μερικούς στίχους άμίμητους για την αποκαριέρηση και τη μισανθρωπία τους. Ήταν ένας ποιητής χωρίς πολλές αξιώσεις από τη ζωή (πέρασε άπαρατήρητος σχεδόν απ' τη ζωή), μα ή είλικρίνεια πάντα συγκινεί και ή μετριοφροσύνη ακόμα πιο πολύ. Ότι δεν κατάφεραν άλλοι με άλλεπάλληλες συλλογές κι έπιμονη αυτοδιαφήμιση, εκείνος τό πέτυχε με δέκα πένθιμα τραγούδια του, άφιερωμένα στις γυναίκες ή στο θάνατο. Ο Καρυωτάκης έπελευεσε κι αυτός πολύ τους νέους των τελευταίων χρόνων· όλοι μας σχεδόν όσοι άρχισαμε να δημοσιεύουμε από τό 1930 και δώθε βρήκαμε για ένα καιρό τον έαυτό μας μέσα στα ποιήματα του και όχι λίγιο παρασυρθήκαν απ' την τεχνική του. Πολλοί από τους πεζολογικούς στίχους της έποχής μας προέρχουνται από άναφομοιώτη επίδραση του ποιητή της «Πρέβεζας» και του Καβάφη. Πάντως ή ποίηση του Καρυωτάκη είχε πολλήν είλικρίνεια και ά-

γαπήθηκε άσυνήθιστα. Από τους άλλους ποιητές, τους άμέσως μεταπαλαμικούς, που είχαν διαμορφώσει άτομικότητα από την αρχή και που τό έργο τους δεν ύστερεί σε ποιότητα από τό έργο εκείνου κοσκινισμένο, τη μεγαλύτερη άπήχηση την είχε ο Μαλακάσης. Απ' αυτόν (και, παλιότερα, από τον Πάλλη και τον Έφταλιώτη) φαίνεται να ξεκινάει μια σχολή που έχει αντίστοιχό της στο πεζό τις φωτογραφικές ήθογραφίες και που θα μπορούσαμε να την ονομάσουμε ρουμελιώτικη. Την αντιπροσωπεύουν ο Λαύρας, ο Κυριαζής, ο Γ. Άθάνας, ο Π. Ταγκόπουλος. Οι ποιητές αυτοί επιδιώκουν μια μουσικότητα έξωτερική κι έξαντλούνται σε άβαθες περιγραφές· τά ποιήματά τους θυμίζουν λιανοτράγουδα. Παρακλάδι τέλος της σχολής του Παλαμά είναι και μια ποίηση με τάσεις φιλοσοφικές (για κυριώτερους, αλλά και τους χείροτερους άντιπροσώπους της μνημονεύου κάποιον Ήβο Δελφό κι έναν άλλο Τσιριμώκο).

Η πεζογραφία μας παρουσιάζει κι αυτή πολλές διασταυρώσεις κι επιδράσεις—συχρότερες, τον τελευταίο καιρό, από τό έξωτερικό. Έκλεισε πιά ο κύκλος των ήθογραφιών, που έβρισκαν έδω την αποκλειστική τροφή τους, και οι νεώτεροι πεζογράφοι μας ακολουθούν περισσότερο ευρωπαϊκές τεχντροπίες. Τό χωριό παραχώρησε τη θέση του στα μεγάλα κέντρα, τά στενά τοπικά θέματα ύποχωρούν μπρος σε πλατύτερες κοινωνικές συνθέσεις. Μα θα περάσει καιρός για να δούμε αν θα βγει κάτι καλό απ' αυτήν τη μετατόπιση. Από τους παλιούς πεζογράφους μας ο μόνος που θέλησε (έφαρμόζοντας κι εκείνος τη μικροπολιτική των προλόγων) και που κατάφερε, βλέπουμε, να σχηματίσει σχολή είναι ο άκαδημαϊκός Γρηγόριος Ξενόπουλος. Μπορούσε, καθώς δεν είχε λίγες ικανότητες, να ύψώσει τό κοινό μας σε άνώτερο επίπεδο, προτίμησε όμως να διαβαστεί—κατεβαίνοντας—και όχι να πειραματιστεί—άνεβάζοντας. Τά βιβλία κι οι έπιφυλλίδες του, που τις παρακολούθησαν χιλιάδες άναγνώστες, έχουν διαδώσει στην Ελλάδα μια ύποτιμητική αντίληψη για την τέχνη ή λογοτεχνία εκλαϊκεύτηκε έτσι, μα και παρανοήθηκε μαζί. Η σχολή αυτή, σχολή της εύκολογραφίας, διαθέτει για τό γράψιμο μια συνταγή πολύ άπλη. Παίρνεις ένα θέμα από την καθημερινή ζωή (μπορείς και να τό φανταστείς, αν είσαι δυνατός) κι έχοντας έτοιμη την ύπόθεση από πριν άπομένει πιά να την ξετυλίξεις όμαλά ίσαμε τό τέλος, προσέχοντας να περιγράψεις τά πιο συνηθισμένα πράματα του κόσμου με λόγια όσο γίνεται περισσότερο στραβά. Μ' αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκε μια τεχντροπία που κυριώτερο γνώρισμά της έχει την έλλειψη ύψους. Πολλοί άνθρωποι καταγίνονται μ' αυτό τό άπρόσωπο είδος της τέχνης, ο ένας τους μετριώτερος από τον άλλο. Μπορεί να διαβάζονται από τό πολύ κοινό, που ίσαμε χτες έδιάβαζε ληστρικά μυθιστορήματα, μα ή εύκολη ικανοποίηση που δοκιμάζουν τους κρατάει σ' έλεεινή στασιμότητα. Μένει τώρα ή κριτική. Αυτή στον τόπο μας άσκειται άσυστηματοποίητα ακόμα και ή μεθοδικότερη ίσαμε σήμερα έφαρμογή της έχει γίνει από τη δυάδα Άποστολάκη—Πολίτη, με βιβλία έπιστήμης

Για μια πλήρη άποκατάσταση του Έλληνικού βιβλίου

Όμολογουμένως, «κάτι σάπιο ύπάρχει», στον τόπο μας, για να μη φρικούμε όλοι μας άνεξαιρέτως, ύπεύθυνοι και άνεύθυνοι, γι' αυτό που παρατηρείται επί χρόνια τώρα στον τόπο μας. Είμαστε ένας λαός έφτά εκατομμύριον, έχουμε πίσω μας τη λαμπρότερη πνευματική παράδοση, έχουμε ήδη σήμερα ποιητές και πεζογράφους που θα τους ζήλευε κ' ή πιο φθασμένη λογοτεχνία, κι όμως δεν έχουμε άναγνωστικό κοινό!

Κάθε μέρα βλέπουν τό φώς της δημοσίότητος βιβλία πολλά, βιβλία μέτρια όπως είναι φυσικό, αλλά, όχι σπάνια, και βιβλία έξαιρετικά, οι συγγραφείς των, ήρωικοί δόν κιχώτοι, με άνήκουστες θυσίες δημιουργούν και με ακόμα ήρωικότερες μάς προσφέρουν τους καρπούς των, κι όμως οι νεοέλληνες, από τον έπιστήμονα ως τον τελευταίο βιοπαλαιστή, κι από τό βιομήχανο και τον έμπορο ως τον έσχατο έμποροπάλληλο, ψυχροί και άδιάφοροι άντιπαρέχονται τις προθήκες των βιβλιοπωλείων που μάταια στολίζονται άναμένοντας τον έξαισιον εκείνο, καθώς θάπρεπε νάμαστε όλοι μας, που θα δείξει πως ξέρει να συγκινηθεί αληθινά.

Τι συμβαίνει; γιατί τόση μιζέρια; γιατί αυτή ή διανοητική άθλιότητα; Όσοι πονούν, όσοι αγαπούν, όσοι θέλουν κι' εργάζονται για μιάν άνθιση του νεοελληνικού πνεύματος, ως σταματήσουν μπροστά στο άποκαρδιωτικό αυτό φαινόμενο.

Από τον πρώτο, με άρθρα σ' έφημερίδες από τό δεύτερο. Η θέση που κράτησαν οι δυο αυτοί κριτικοί άπέναντι στη λογοτεχνική παραγωγή μας είταν άπόλυτα σχεδόν άρνητική. Τίποτα δεν είναι άρτιο και δυνατό, όλα είναι μίμηση και χρεωκοπία (έξαιρεση τό δημοτικό τραγούδι και ο Σολωμός). Τό κήρυγμα αυτό, που ήρθε σαν άπάντηση στους άκριτους άλληλοθαυμασμούς των πιο παλιών, άκούστηκε με άρκετή άνακούφιση, προπάντων από τη νεολαία μας. Όσοι όμως θελήσανε να μάθουν τις θετικές επιδιώξεις της σχολής, ποιός είναι ο δρόμος που θα πρεπε ν' ακολουθήσει ή λογοτεχνία μας για να πάρει άπάνω της, αυτοί δε μπορούσαν να βρουν καιμιά άπάντηση μήτε στην άνούσια πολυλογία του καθηγητή Άποστολάκη μήτε στον άνεδαφικό δογματισμό του Φώτου Πολίτη. Εκείνοι έζερναν μονάχα να χτυπούνε στα στραβά, τό ένδιαφερό τους δεν έφτανε πέρ' από την έπίκριση. Η σκληρή γλώσσα τους άρρεσε (πιο σότερο ίσως στους χαιρέκακους), μα ή ελληνική κατάντια δε διορθώνεται με ρητά του Καρλάιλ και του Γκαίτε. Η άρνηση ως ένα σημείο έξυπρητεϊ' κατόπι γίνεται στενοκέφαλη και άποκρουστική. Γι' αυτό και δυο τρείς νέοι που δείχνουν διάθεση να συνεχίσουν στον καιρο μας τό ξενικό τροπάρι που βαρεθήκαμε ν' άκούμε τόσα χρόνια από κεινούς, είναι προορισμένοι να κάνουν την έντύπωση που κάνουμε κι οι παπαγάλοι.

Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ

Δεν ξαίρω ποιός φταίει κυρίως, ως δεχτούμε ότι φταίμε όλοι μας, κι' είμαστε άσφαλώς ένοχοι όλοι μας, μικροί και μεγάλοι, σημαντικοί και άσημαντοι, κι' ως σκύφουμε πάνω στο πρόβλημα αυτό, για να βρούμε τό συνομώτερο τη λύση του. Δεν έπιτρέπεται, ούτε έννοείται, ούτε χωνεύεται, αλλά και ούτε συγχωρείται—λαμπρά βιβλία, σωστά άριστουργήματα, να μην έχουν κυκλοφορία σ' έναν όλόκληρο χρόνο μέσα, περισσότερα άπό έκαστο άντίτυπα!

Άς κάνουμε τό πάλν, ως σκεφθούμε τι πρέπει να γίνει, όσοι έχουν και μπορούν κάτι να κάνουν, ως δώσουν τό σύνθημα μιας σταυροφορίας.

Ο Σολωμός, ο Παπαδιαμάντης, ο Παλαμάς, ο Καβάφης, ο Θεοτόκης, ο Ψυχάρης, ο Γρυπάρης, ο Πορφύρας, ο Μαβίλης, ο Καρκαβίτσας και άλλοι, και άλλοι νεοέλληνες εκλεκτοί, δεν είναι ύπόθεση έκαστο ανθρώπων μονάχα, μα όλων άνεξαιρέτως των ελλήνων!

Είναι έγκλημα, είναι άμαρτία αλλά και αίσχος, να ύπάρχουν τόσες και τέτοιες όμορφίες στη ζωή και να τις χαιρόμαστε μόνον έμεις. Άς δώσουμε τη δυνατότητα, κι' όσο μπορούμε μάλιστα πιο γλήγορα, σόσους έχουν μιάν έμφυτη τάση προς τά έδω, για να μπορούν ν' άπλώνουν τά λευκά των χέρια και να δρέπουν έτσι τους γλυκύτερους καρπούς που μπορεί να γίνουν επάνω στη γη.

Να δημιουργηθούν βιβλιοθήκες παντού, να γίνουν και να γίνονται συχνότατα πάντα, διαφωτιστικές διαλέξεις, να συσταθεί ένας ειδικός οργανισμός για την πλατειά διάδοση του ελληνικού βιβλίου, όλες οι έφημερίδες ν' άφιερώνουν ειδικές στήλες προπαγανδίζοντας με θερμή σχετικώς, κάθε καλού βιβλίου ή έκδοση ν' σαλπίζεται όσες τις γωνίες της Ελλάδας, να γίνει ακόμη ό,τι άλλο πρέπει, και θα πρέπει πολλά, παρ' όλο που γίνονται, αλλά πάντως να γίνει κάτι όπωσδήποτε και τάχιστα, με σύστημα δε και με μέθοδο, για να ξεπνήσουμε από τό βαρύ διανοητικό λήθαργο που μάς μούδισε και μάς παρέλυσε.

Πρέπει να φθάσουμε ως τό σημείο που να πιστέψουμε όλοι μας άνεξαιρέτως, στο άπαράιτητο της διανοητικής πρόφης. Πρέπει να φθάσουμε ως τό σημείο, ώστε σε κάθε ελληνικό σπίτι να ύπάρχει τουλάχιστον μια άνθολογία που θα κάμει καλλίτερους όπωσδήποτε τους κατόχους της—που θα τους έξανθρωπίσει.

Γυρίστε στα πεζοδρόμια της Ελλάδας, στην όδο Σταδίου και στη λεωφόρο Πανεπιστημίου, πηγαίνετε στο Σύνταγμα, καταβήτε στις συνοικίες, τρέξτε στην έπαρχία, δεν θα δήτε παρ' όλο που αξιοθρήνητο θέαμα—δλη ή νεότης, τυφλή, άβουλη και ήλιθια, ν' άσχολήται με άνόητους αισθητισμούς, με την συντήρηση και την περιποίηση των παρφουμαρισμένων μαλλιών της, και με τά τελευ-

ταία ταγκό!

“Ας βάλουμε όλοι τὰ δυνατά μας κι’ ἄς δώσουμε μιὰ μ’ ὅλην τὴν ψυχὴν μας κι’ ἄς πεταχτοῦμε ἀμείλιχτοι καὶ σκληροί, μὰ καὶ χαρὰ γεμάτοι, ἐπάνω. Πρέπει νὰ ἐγερθοῦμε!

Υπάρχει ἀσφαλῶς στὰ γύρω μας ἄφθονη μιὰ διάχυτη τάση, ἴσως σὲ ὑπολανθάνουσα κατάσταση, ρευστὴ ὅμως πάντα, ποὺ τὴν ἐκπροσωποῦν οἱ ομάδες τῶν ἠρωϊκῶν μαχητῶν ποὺ μ’ ἐνθουσιασμό θ’ ἀνελάμβαναν νὰ συντελέσουν στὴν εὐόδωση μιᾶς παρόμοιας ὠραίας καὶ ἁγίας ὑποθέσεως. Πρέπει νὰ τὸ πληροφωρηθοῦν ὅλοι οἱ νεοέλληνες, πῶς ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πλειάδα τῶν ἐκλεκτῶν ποὺ ἤδη ἀνέφερα, ὑπάρχουν κι’ ἄλλα, μεγάλα καὶ προνομιούχα ταλέντα, σ’ ὄλους μάλιστα τοὺς τομεῖς τοῦ πνεύματος—στὴν πεζογραφία ἕνας Μυριβήλης, ἕνας Κόντογλου, ἕνας Καζαντζάκης, ἕνας Σκαρίμπας, ἕνας Ξεφλούδας, ἕνας Τερζάκης· στὸν στίχο, ἕνας Ἐμμανουήλ, ἕνας Καβαδίας, ἕνας Οὐράνης· στὴν κριτικὴ βιογραφία τέλος, ἕνας Παράσχος· ἕνας Μπεράτης, γιὰ νὰ περιορισθῶ μόνον σ’ αὐτὰ τὰ ὀνόματα.

Τὸ ἠρωϊκὸ παράδειγμα τῆς «Πνευματικῆς Ζωῆς» τοῦ Μετῆ Νικολαΐδη, τοῦ Αἰμίλιου Χουρμούζιου μὲ τὴν «Καθημερινή», καὶ τοῦ Κ. Καγκελάρη μὲ τὸν «Τηλεγραφο» Πατρῶν, ποὺ ἀγωνίζονται κ’ οἱ τρεῖς τῶν γιὰ παρεμφερεῖς σκοποῦς, μὲ δυὸ λογία, γιὰ μιὰν ἄ-

νοδο, σταθερὴ καὶ σημαντικὴ, τῆς διανοητικῆς στάθμης τοῦ τόπου μας, πρέπει ὅλοι μας νὰ τὸ μιμηθοῦμε, ἂν πράγματι ἐπιθυμοῦμε νὰ τεθεῖ ἅπαξ διὰ παντός, ἕνα χαρμόσυνο τέρμα στὴν ἀφόρητη αὐτὴ κατάσταση ποὺ τείνει νὰ μᾶς ἀποβλακώσει.

Εἶναι ἀσυγχώρητο σφάλμα τὸ νεοελληνικὸ βιβλίο νὰ κυκλοφορεῖ μόνον ἀνάμεσα στὰ μέλη τῆς οἰκογένειας τῶν λογοτεχνῶν! Πρέπει νὰ κάνουμε τὸ πᾶν γιὰ νὰ σταματήσει τὸ ὀλέθριο αὐτὸ κακὸ μὲ τὶς σύνθετες, ἐπίσης ὀλέθριες συνέπειες, ποὺ μᾶς ὑποβιβάζει ἀφάνταστα, ἐξισώνοντάς μας μὲ τοὺς δίχως ἱστορία καὶ δίχως παρελθὸν λαούς.

Ὅφείλουμε ὅπωςδήποτε νὰ ὀργανώσουμε μιὰ πανελλήνια σταυροφορία ποὺ ν’ ἀπλώνεται σὰν τέτοια, ἀπὸ τὴν Ροδόπη ἕως τὴν Κέρκυρα, καὶ ἀπὸ τὴν Κρήτη ὡς τὴν Μακεδονία. Ἔτσι κάμνοντας, καὶ οἱ συγγραφεῖς θὰ ἔχουν τὴ βαθύτατη κι’ ὠραιότατη ἱκανοποίησις ὅτι διαβάζονται ἀπὸ τὶς πλατεῖες μάζες τῶν ἀδελφῶν τους ποὺ μιλοῦν τὴν ἴδια γλῶσσα κιέχουν τοὺς ἴδιους πόθους καὶ τὶς ἴδιες λαχτάρες, καὶ τὰ πλήθη τῶν νεοελλήνων θαρχίσουν νὰ γεύωνται τὶς ἀπαράμιλλες κι’ ἀσύγκριτες ὁμορφιές ποὺ προσφέρει ἕνα καλὸ βιβλίο ποὺ κιάλας αὐτὸ ἄρχισε νὰ γράφεται στὴ χώρα μας!

ΗΛΙΑΣ ΖΙΩΓΑΣ

Ἄπο τὰ μασκαράκια τῶν ἀλληγοριῶν στὴν Ἀκρόπολη

Οὐθ’ ὑπαρ οὐτ’ ὄναρ..

Ὡς καί... ἡ δεσποινὶς Ἀθηνᾶ.. χαμογελάει!

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ
ΧΑΛΚΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΥΛΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΙΑΣΙΟΣ
Γ' ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 15 ΑΘΗΝΑ

Γράμματα, συνεργασία, ἐμβάσματα, περιοδικὰ κλπ. πρὸς τὸν κ. Γιάννη Σκαρίμπα, Χαλκίδα.

Συνδρομές : Ἐτήσιες δραχμὲς 30
Ἐξωτερικῶν δολλάρια 3

Προϊστάμενος Τυπογραφείου
ΣΩΤ. Ν. ΚΟΝΤΟΕΣ
Ν. Μεταξὰ 6 — Ἀθήνα

Παραγράφια

Τὸ Ἀριστεῖο Γραμμάτων

Ἡ ἀγαπητὴ «Πνευματικὴ Ζωή» (τοῦ κ. Μετῆ Νικολαΐδη) διαμαρτύρεται γιὰ τὴν ἡ Ἀκαδημία (τὸ ἀνώτατο—;—αὐτὸ πνευματικὸ—;—μας!—ἴδρυμα—;) δὲν ἀπένειμ’ ἐφέτος οὔτε τὸ Ἀριστεῖον Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν, οὔτε κανένα λογοτεχνικὸ βραβεῖο, γιὰ τὴν ἀποφεύγει ἀπὸ δυὸ τρία τῶρα χρόνια, ν’ ἀπονεύμει καὶ τὸ Χωρέμιο βραβεῖο, γιὰ τὴν ἄφησε νὰ νεκρωθεῖ ἀπὸ χρόνια τῶρα καὶ ὁ νόμος γιὰ τὰ λογοτεχνικὰ βραβεῖα τοῦ Κράτους. Καὶ σημειώνει ἀκόμα ὅτι ὁ λόγος τῆς μὴ ἀπονομῆς ἐφέτος, τοῦ Ἀριστείου Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν, εἶναι ὅτι ὁ ὑποψήφιος τοῦ ἀρι—αστείου... ἦταν δημοτικιστὴς!

Ἐμεῖς δὲν διαμαρτυροῦμαστε γι’ αὐτὰ παρὰ χαίρουμε πολὺ καὶ λυποῦμαστε λίγο. Χαίρουμε γιὰ τὴν ἡ Ἀκαδημία (συνεπῆς πρὸς ἑαυτὴν) ἔκαμε τὸ χρέος τῆς μὴ βραβεύσαντας... ἕναν ἀλλόφυλο! καὶ λυποῦμαστε τὸν δημοτικιστὴν αὐτόν, ποὺ ξέπεσε ἕως τὸ σημεῖο νὰ ζητᾷ εὐσημα... τῆς ἐθνικότητάς του ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία! Καλὰ νὰ τὰ πάθει. Ποῖός τοῦπε νὰ γραφεῖ τὰ βιβλία του στὴν Ἐθνικὴν του γλῶσσα καὶ ὄχι σὴν (ἀκαδημαϊκὰ) κορακίστικη, ποὺ συγγράφουν αὐτοί;

Ναυαγοί

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴ, θὰ εἶχαμε νὰ τονίσουμε ὅτι κάθε νέος ποὺ—παραβλέποντας τὴ σημασία τῶν τέτοιων πραγμάτων—στέλνει τὰ βιβλία του νὰ κριθοῦν καὶ νὰ βραβευθοῦν ἀπὸ τοὺς ξηρούς αὐτοὺς ἐμπερι-

στατολόγους τῆς Ἀκαδημίας, παραβαίνει διπλὰ τὸ χρέος του ποὺ—στὴν μιὰ ἀπ’ τὶς δυὸ περιπτώσεις του—εἶναι περίπου ἱερό: Τὸ χρέος του στὸν στοιχειώδη αὐτοσεβασμὸ καὶ ἀξιοπρέπεια σὰν σκεπτόμενου ἀνθρώπου νὰ μὴ θέλει νὰ βραβευθεῖ ἀπὸ τοὺς πνευματικὰ «ψωριόντας» γραμματολόγους αὐτοῦς, ποὺ, ὅπως καὶ νᾶναι, βρίσκονται ὄξω ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὰ ζωντανὴν πραγματικότητα, ξένοι πρὸς τοὺς παλμούς καὶ τὰ ἰδανικά τῶν γεννιῶν μας, καὶ τὸ χρέος του στὴν ἐθνικὴν ἀπαίτηση, νὰ μὴν ρίχνει, ἔτσι, σωσίβια μεσ’ στὸν ὠκεανὸ τῆς Πανελληνίας ἀδιαφορίας καὶ περιφρόνησης, ποὺ πνίγονται, ἐτούτοι οἱ ἄνθρωποι, ὠραία...

Ἄγνωστη γλῶσσα

Ἐξ ἀφορμῆς τῶν παραπάνω, θὰ εἶχαμε νὰ παρακαλέσουμε (καὶ νὰ παρακαλέσουμε) κάθε εἰδικὸ—γλωσσολόγον ἢ... καὶ ἀνθρωπολόγον ἀκόμα—ἂν καὶ σὲ ποιὰ οἰκογένεια ἢ κλάδο τῆς γλωσσολογίας τῶν ἐθνῶν, ἔχει κατατάξει ἢ σχετικὴ ἐπιστήμη τὴν λεγόμενη «καθαρεύουσα», ἢ ἂν αὐτὸ τὸ γλωσσικὸ κατασκευάσμα, ἀναφέρεται πρυθενὰ στὰ γλωσσολογικὰ συγγράμματα τῶν ζωντανῶν ἢ τῶν πεθαμῆνων γλωσσῶν τῆς ὑδρόγειος. Καί, ἐπειδὴ πολλοὶ εἶναι δυνατὸ (μεσ’ στὴν πλάνη τους) νὰ μᾶς ποῦνε ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα κατέχει ἔδρες σὲ ξένα Πανεπιστήμια, τοὺς ἀπαντοῦμε προκαταβολικὰ ὅτι στὰ ξένα Πανεπιστήμια διδάσκονται σὰν μαθήματα (καὶ σὰν ἐπιστήμη) 3-λες οἱ γλῶσσες, ζωντανῆς ἢ νεκρῆς, καὶ αὐτὴ ἢ Ἐσπεράντο ἀκόμα. Ἡ Ἑλληνικὴ—καὶ μερικῆς ἀκόμα ἄλλης—ἔχει σ’ αὐτὰ δύο ἔδρες: Τῆς Ἑλληνικῆς (τῆς ἀρχαίας) καὶ τῆς νεοελληνικῆς (τῆς Δημοτικῆς), τὸ δὲ γλωσσικὸν αὐτὸ ἔκτρομα ποὺ «καθαρεύουσα» λέγεται, εἶναι σὲ ὅλα ἀγνωστὸ θεωρούμενον ἀνύπαρχτο (βιολογικὰ), μῆτε ζωντανὸ μῆτε νεκρὸ, ὅπως, λόγου χάρη, δὲν θεωροῦνται γλωσσικὸ ἰδίωμα (πολὺ περισσότερο, γλῶσσα)... τὰ κορακίστικα ἢ τὰ... ἀγγλογαλλικὰ τῶν μουσειακῶν τσιτσερόνε!

Συνταχτικὸ, Ἱστορία καὶ Σχήματα

Ὁ «βαθυστόχαστος» κ. Γρ. Παπαμιχαήλ σὲ μιὰν ἀγορευσὴν του (μὲ τὴν ἐνορξὴ τῶν γιορτῶν τοῦ Πανεπιστημίου) εἶπεν ἀπὸ χειρογράφου, μαζί μὲ πολλὰ ἄλλα, καὶ ταῦτα : «Ἀναβιώσαν οὐτὼ ἀπὸ τῆς αἰθάλης (!) τὸ ἔκγονον (!) τοῦτο τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Παλαιοῦ ἄστεως Πανδιδακτῆριον...».

Ἀναβιώσαν ἀπὸ τῆς αἰθάλης (καὶ ὄχι ἐκ τῆς αἰθάλης ἢ ἀπὸ τῆς αἰθάλης). Μὴν ξέρει κανεὶς νὰ μᾶς πεῖ τί εἶδους σύνταξη εἶναι ἐτούτη;

Ἦστερα, τὸ «αἰθάλη» θὰ πεῖ μόνον καπνιά ποὺ συνήθως σχηματίζεται στὶς καπνοδόχους καὶ στὸ ἐξωτερικὸ τοῦ τεντζερεῖ καὶ τῆς χύτρας, καὶ ἀπὸ τὴν καπνιά (τὴν αἰθάλη) δὲν βγαίνουν—οὔτε μυθολογικὰ—Πανδιδακτῆρια. Ἄν ἔλεγε τοῦλάχιστο—σὲ σῆμα μεταφορικὸ, κατὰ τὸν μυθολογικὸ Φοῖνικα—ἀναγεννήθηκε ἀπὸ τὴν τέφρα του, ἴσως.

Καὶ τέλος, γιὰ ποιὸ Πανεπιστήμιο, πιανοῦ «πα

λαιού ἄστεως» (πού τὸ Πανδιδακτήριον τοῦτο, εἶναι του . . . ἔκγονον) μίλησε ; Ἄν γιὰ τὸ ἀρχαῖον ἄστν, αὐτὸ δὲν εἶχε «Πανεπιστήμιο». Ἄν γιὰ τὴν παλαιά-νεοελληνικήν-Ἀθήνα, αὐτὴ τὸ εἶχεν ἀνεκαθεν. Ὡστε ;

Χώρα Θεῶν καὶ Ἡρώων

Ὁ κ. Π. Παλ. σὲ ἓνα χρονογράφημά του, στὰ «Ἀθηναϊκά Νέα» τῆς 22)4)37, βεβαιώνει, περίπου, ὅτι παρὰ τὸ λεγόμενον ὅτι ἐμεῖς οἱ νεοέλληνες εἶμαστε λαὸς φιλείρωνας καὶ σαρκαστῆς, μολαταῦτα, (καὶ μπράβο μας!) τόσο πολὺ ἐπὶ τέλους σοβαρευτήκαμε, ὥστε κατωρθώσαμε νὰ μὴ . . . μειδιάσωμεν σὲ μιὰ παρέλαση τῶν δικῶν μας καὶ ξένων σοφῶν, κηθηγητῶν κλπ. Πανεπιστημίων, τώρα μὲ τίς γιορτῆς τοῦ δικοῦ μας. Καὶ συνεχίζοντας λέει :

« . . . Καὶ ὅμως ὁ ἥλιος τῆς ἀνοίξεως ἐφώτισε τὰ περὶ παρθαλὰ χρώματα, τὰς πλῆθιν ἀπιθάνους στολάς, ποδήρεις ἀλυσίδες, δὲς μακρῶν αἰώνων παράδοσις καθιέρωσε ὡς περιβολὴν τῶν καθηγητῶν τῶν ξένων πνευματικῶν κέντρων. Καὶ κοντὰ εἰς αὐτὰ ἐβάδιζαν μὲ βῆμα σημειωτῶν ἀπὸ τὴν μέση τοῦ δρόμου ζακέτες, ὑψηλὰ καπέλλα, παράσημα. Δὲν βρέθηκε οὔτε ἓνας νὰ μειδιάσῃ, οὔτε ἓνας νὰ ἐκβάλῃ ἓνα ἐπιφώνημα εἰρωνικό . . . ».

Μὰ γιὰτί ἐκπλήσσεται τόσο ὁ κ. Π. Παλ. ; Ξεχνάει ὅτι ἐμεῖς εἶμαστε-ἀνεκαθεν-λαὸς Θεῶν καὶ Ἡρώων, πού μόνο κατορθώματα κάμνουμε ;

Τὸ Πανεπιστήμιο

Τὸ Πανεπιστήμιο γιόρτασε τὰ ἑκατοντάχρονά του. Ἐμεῖς πού σταθήκαμε σκληροὶ στὶς γιορτῆς του-πού κι' αὐτῆς δὲν ἦσαν παρὰ μιὰ οἰκογενειακὴ του ὑπόθεση-τὸ ἔθνος τίς εἶδε ἀδιάφορο-ἄς τοῦ εὐχηθοῦμε ἀπὸ ἐδῶ ζωῆ αἰωνόβια. Κι' ἄς εὐχηθοῦμε ἀκόμα νὰ μὴ εἶναι στὸ μέλλον-ὅπως στὸ παρελθόν-τὸ κέντρο τῶν στερῶν καὶ ξηρῶν λογιωτάτων, πού ἔως σήμερα στάθηκε, παρὰ νὰ ἐνωθεῖ ψυχικὰ μὲ τὸν γύρω παλμὸ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔθνους καὶ νὰ γίνῃ ὁ μέγας καὶ φωτοβόλος πυρσὸς μας. Ἄς μὴν λησμονεῖ ὅτι σ' αὐτὸ εἶναι ἐμπιστευμένες οἱ πνευματικῆς, οἱ ἀνθρώπινες, τύχες μας. Ἄς μὴν λησμονεῖ ὅτι ἡ λογιωτατικὴ, ἡ καθαρευουσιάνικη, πλάνη του, στάθηκε ἡ αἰτία μεγάλων δεινῶν τῆς ἐθνότητος δεινῶν πού παρὰ λίγο νὰ μᾶς ἀφανίσουν σὰν ράτσα. Ἄς θυμᾶται πάντα ὅτι ἡ αἰσχρὴ ἦιτα τοῦ 97 στὸ 7ο γιορτασμὸ τὸν δικὸ του χρωσιέται. Ἄς μὴν ξεχνᾶει ποτέ του ὅτι ἡ Μικρασιατικὴ καταστροφή ὑπάρξε τὸ μαθηματικὸν ἀποτελεσμα μακροχρόνιας ἐπεξεργασίας τοῦ λογιωτατισμοῦ τοῦ δικοῦ του. Καὶ ὅτι πιστεύοντας σὲ μᾶς τοὺς Ρωμηοὺςδπως εἶμαστε σήμερα, πιστεύει στὴ σταδιοδρομίᾳ τῆς φυλῆς καὶ στὸ μέλλον τῆς, σ' αὐτὴν τούτῃ τῇ δημιουργίᾳ ἐνὸς νέου μεγάλου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, πού δίχως ἐμᾶς τοὺς ζωντανοὺς (μὲ τοὺς πεθαμένους) δὲν γίνεται.

Αὐτὸς ὄψει

Ἄπὸ τὸν κ. Γρηγ. Ξενόπουλο, λάβαμε τὴν παρακάτω ἐπιστολή :

Ἀθήνα 21 τ' Ἀπρίλη 1937

Ἀγαπητέ μου Σκαρίμπα,

Χίλια εὐχαριστῶ γιὰ τὰ καλὰ λόγια πού ἔγραψες γιὰ τὰ πενήντάχρονά μου.

Στὸ ἴδιο φυλλάδιον τοῦ περιοδικοῦ σου (Σημ. Ν. Σ. : τεύχος 2ο «Νεοελ. Σημειωμάτων» σελίδα 27) διάβασα καὶ τὸ γράμμα τοῦ φίλου μας Καρθαίου, τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου, πού πολὺ μ' εὐχαρίστησε, Γιὰτί λέει ἀκριβῶς ὅσα θὰ σοῦ ἔλεγα κι' ἐγὼ γιὰ τὸ βιβλίον σου. (Σ.Ν. Σ. : πρόκειται γιὰ τὴν συλλογὴ ποιημάτων «Οὐλαλούμ». Πῆς πῶς ἔχεις ἀπὸ κάτω καὶ τὴ δικὴ μου ὑπογραφή.

Καὶ μιὰ ἐξήγηση γιὰ τὸν «Παπαφλέσσα». (Σ.Ν.Σ. : Ἐδῶ ὁ κ. Ξ. ἀναφέρεται στὸ σημεῖομα «Πρωθύστερα Σχήματα» τοῦ 2ου τεύχους τῶν Ν. Σ. σελίδα 25). Καμμιὰ κριτικὴ, κανένα ὕμνο δὲν ἔκαμα ἐκ τῶν προτέρων, πρὶν ἰδῶ ἢ διαβάσω τὸ ἔργο· παρὰ γράφοντας γενικὰ γιὰ τὴν ἔλλειψη καὶ τὴ χρησιμότητα ἱστορικῶν πατριωτικῶν δραμάτων, ἀνάφερα παρεκβατικὰ πῶς ὁ κ. Μελάς ἔγραψε ἓνα τέτοιο, τὸν «Παπαφλέσσα» καὶ εἶπα πῶς θὰ εἶναι καλὸ ἔργο, γιὰτί ἤξερα τὸ θέμα καὶ τὸν τρόπο πού τὸ χειρίζεται ὁ συγγραφέας, ἔχοντας διαβάσει τὰ «Ματωμένα Ράσα» του ὅπου βιογραφεῖ καὶ ζωγραφίζει τὸν ἥρωα. Δὲν εἶναι λοιπὸν νὰ ἀπορήσῃ κανένας γιὰ τόσο πράγμα, οὔτε νὰ πῇ «κριτικὴ καὶ ὕμνο ἐκ τῶν προτέρων».

Ἐγκάρδια χαιρετίσματα

Γρ. Ξενόπουλος

Ὁ ἀγαπητὸς μας καὶ σεβαστὸς μας φίλος κ. Ξενόπουλος, πού καὶ τὸν εὐχαριστοῦμε βαθειὰ γιὰ τὰ καλὸτάτα λόγια του, μᾶς καταλογίζει ἀδικα-ἂν τὸ καταλογίζει σὲ μᾶς-ἐκεῖνο (καὶ τᾶλλα) τὸ «κριτικὴ καὶ ὕμνον ἐκ τῶν προτέρων».

Στὸ σχετικὸ, μὲ τοῦτα, σημεῖωμά μας, μὲ τὸν τίτλο «Πρωθύστερα Σχήματα» ἐμεῖς γράψαμε τοῦτα :

« Ἐνα χρονογράφημά του, πρὶν λίγες μέρες στ' «Ἀθηναϊκά Νέα» ὁ κ. Μελάς τὸ ἀνέφερε ἔτσι : «Ὁ ἀγαπητὸς καὶ πολλαπλῶς συνάδελφος κ. Ξενόπουλος ἔγραψε χθὲς προκαταβολικὸ ὕμνον γιὰ τὸν «Παπαφλέσσα» πού ἐτοιμάζω-ἢ μᾶλλον ἐτοίμασα ἤδη-γιὰ τὸ «Καινούργιον θέατρο» τοῦ καλλιτεχνικοῦ συγκροτήματος Ἀλίκης-Μουσούρη-Νέζερ. Θὰ εἶνε, λέει σπουδαῖο ἔργο. Τὸ βεβαιώνει, χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ, χωρὶς νὰ τὸν διαβάσῃ καὶ χωρὶς νὰ ἦ παρακολούθησῃ δοκιμῆς... » κ.λ.π.

Ἐμεῖς, δὲν πιστεύαμε ὅτι ὁ σεβαστὸς μας κ. Ξενόπουλος θὰ γράφε προκαταβολικὰ τέτοιον ὕμνον. Μιὰ ὅμως καὶ τόκομε, ἐμεῖς σὲ τί φταίμε ; Τόσο τὸ καλλίτερο μάλιστα, γιὰ τὸν κ. Μελά, φυσικά. Ἐἴσι ὁ ὕμνος δὲν θὰ γραφεῖ...μετὰ ἑορτῆν ! » κλπ.

Τώρα, ἂν δὲν τᾶγραφε ἐκεῖνα (τὰ πρῶτα) ὁ Μελάς, θὰ γράφαμε τᾶλλα (τὰ εὐθὺς κατόπι) ἐμεῖς ; Ὅμως ἀφοῦ αὐτὸς τᾶγραψε, τί πρὸς ἡμᾶς ; Τὸ μόνο-γκάφα καὶ φταιζίμο-εἶναι ὅτι ἐμεῖς τὸν πιστέψαμε. Μὰ τὸ : «φταίς ἐσύ γιὰτί μὲ πιστέψες κύριε ! » εἶναι πρᾶμα πού λέγεται ; «Ἄπ' τὴ χολέρα, ἀπ' τὴν πανοῦκλα (λέει κάπου

τὸ Θεῖο Τραγί», προφταίνει τὸ μπόλιασμα. Μὰ ἀπ' τὴν ἀνωτερότητα κάμποσων ὁμοίων μας, τί προφυλαχτικὸ νὰ σκεφτεῖς ; ».

«Πρὸ παντὸς ἢ Γαλλία»

Ὁ ποιητῆς Κωστῆς Παλαμᾶς, πέρνοντας τὸ παράσημο τῆς λεγεῶνος τῆς τιμῆς ἀπὸ τὰ χεῖρῃ τοῦ Γάλλου Ἰππογοῦ τῆς Παιδείας, πρὶν καὶ κατόπιν ἀπ' ὅλα, τόνισεν ιδιαίτερα πόσο βαθειὰ τὸν συγκαλεῖ καὶ σκαλαβώνει ἡ τιμὴ πού τοῦ κάμνει ἡ Γαλλία.

Πρὸ παντὸς ἢ τιμὴ ἢ μᾶλλον . . . ἢ λεγεῶν τῆς τιμῆς . . .

Παρασημοφορία... καὶ φάσκελα!

Ἐτερος πάλι (Ἐπαρχιώτης - αὐτὸς - «βαθυστόχαστος») γράφοντας γιὰ τίς λογοτεχνικῆς μᾶς ἀξίες, μᾶς παράταξε γιὰ νὰ μᾶς ἀξιολογήσει, κάμπόσους, καὶ ὄχι πάλι κατὰ τὴν ἀξία του ἕκαστον-αὐτὸ τὸ θεώρησε σὰν κατευθεῖαν ἀνάλογο-μὰ κατὰ τὸν ἀριθμὸ, τῶν πού ἔχει τυπώσει βιβλία, ὁ καθένας μας ! Ἐἴσι ἔφτα σὲ ἀπὸ τὴν παρασημοφορία... στὰ φάσκελα!

Ἡ μέθοδος, δὲν εἶναι νεόπνευστη. Πολὺ πρὶν ἀπ' αὐτὸν, στοὺς καλοὺς Ναπολεόντιους χρόνους, ὁ Ἰππογοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ Ναπ. Ταλεϋράνδος, τὴν εἶχε ἀναγάγει... σὲ σύστημα. Ἡ γλῶσσα κι' οἱ τρόποι του, ἦσαν καὶ ἐκεῖνον ἀνάλογοι, ὄχι μὲ τὴν προσωπικὴ ἀξία τοῦ σὲ ὅπου ἀπευθύνονταν, παρὰ ἀνάλογοι μὲ τοὺς τίτλους πού ὁ κάθε συνομιλητῆς του θὰ εἶχε. Ἐἴσι σὲ κάποιον τραπέζι πού εἶχε καλέσει ἔξη ἄλλα πρόσωπα, ὁ «μαίτρ ντὲ τάμπ» του, ἔφερε φασιανὸ ψητὸ στὴν πιατέλα. Τότε, ὁ Ταλεϋράνδος σηκώθηκε καὶ πέρνοντας ἓνα πιάτο ἀπ' τὸ τραπέζι, ἀπευθύνθηκε μὲ σεβασμὸ πρὸς τὸν ἓνα :

-Κύριε δούξ, θὰ ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς προσφέρω φασιανόν;

Μὲ μειδίαμα κατόπιν στὸν ἄλλον:

-Κύριε μαρκήσιε, θὰ ἔχω τὴν εὐχαρίστησιν νὰ σᾶς προσφέρω φασιανόν;

Στὸν τρίτο μὲ σοβαρότητα:

-Κύριε κόμη, θὰ σᾶς προσφέρω φασιανόν;

Στὸν τέταρτο μὲ φιλικὸν τρόπο:

-Βκρῶνε, δέχεσθε φασιανόν;

Στὸν πέμπτο χωρὶς τίτλο:

-Κύριε σύμβουλε, θέλετε φασιανόν;

Τέλος σ' ἓναν κύριον καθήμενον στὴν ἄκρη τοῦ τραπεζιοῦ, δειχνοντάς, μὲ τὸ πηροῦνι τοῦ πιάτο μὲ τὸ φαγητό:

-Ὀλίγον φασιανόν;

Λογιωτατικὸν . . . καμβρολάχανον !

Ὁ ἐπιθυμῶν, ἴσως, νὰ πάρει ἰδέα καὶ αἴσθησιν τῶν ἐρήμων τῆς γῆς, δὲν ἔχει παρὰ νὰ διαβάσει-ἂν εἶναι, ἐννοεῖται, . . . τεμπέλῃς κι' ἄεργος-τὸ ἀπροσδιόριστο σὲ ἔκταση, οὐδία καὶ νόημα, ἐκεῖνο κατασκευασκα-λάχανον ψωρραλέον τοῦ σοφολογιωτατισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου-πού λέγεται «πανηγυρικὸς λόγος» τοῦ κ. Πρύτανι, κατὰ τὴν ἐναρξὴ τῶν γιορτῶν τοῦ Πανεπιστημίου.

Λατινικὰ . . . ρίγη !

Στὸ μὲ τὸν τίτλο «Ἀρχαῖο Ρίγος» χρονογράφημά του («Ἐλεύθερο Βῆμα» 24)4)37) ὁ κ. Σπύρος Μελάς, λέει ὅτι χάρις στὴν ἐξαίρετη «ἄρθρωσι» τοῦ ἀρχαίου λόγου ἀπὸ τοὺς ἐκτελεστές (φοιτητές) στὴν «Ἀντιγόνη», τὰ μεγάλα πλήθη πού κατάκλυσαν τὸ θέατρο τοῦ Ἡρώδη τοῦ Ἀττικοῦ, αἰσθάνθησαν νὰ τὰ διαπερνᾶει «τὸ ἀρχαῖο τραγικὸ ρίγος»!

Ἡ βεβαίωση μᾶς θυμίζει τὸ . . . Λατινικὸν περιστατικὸ τοῦ Καραγκιόζη-ψευτογιατροῦ, ὅπου ὁ θυμώσφορος θεοτούμπης ἐκεῖνος (ξέροντας καλὰ καὶ πόσο αὐτὴ . . . ἡ «ἄρθρωσι») εἶναι καὶ τραγικὴ καὶ ἀρχαία καὶ ρίγος, ἔλεγε-κραδαίνοντας τὴν τεθλασμένη τῆς χεροῦκλας του-στὸν βοηθὸ του Χαντζαντζάρη : « . . . Χαντζαντζάρουμ, προσεξάρουμ, νὰ μὴ μᾶς πάρουμ Χαμπαράρουμ καὶ μᾶςτελειοσάρουμ στὶς μπαμ-στουνάρουμ ! . . ».

Γιὰ τοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς φίλους μας

Μεσ' στὶς κάμποσες χιλιάδες ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες (φίλους καὶ ἐχθροὺς) τῶν «Νεοελληνικῶν Σημειωμάτων», δύο-ἀριθ. 2-ἄνθρωποι μᾶς γύρισαν τὸ τεύχος μὲ τίς λέξεις «ἐπιστρέφεται-ἀπαράδεκτον». Ὁ ἓνας ἀπ' αὐτοὺς ἀναγνώστης τυχαῖος καὶ ἄσημος (ἀπὸ τὰ εὐπόλητα ἐκεῖνα μηδενικὰ τῆς-τάχα-κοσμικῆς ἐπαρχίας), μᾶς γύρισε μὲ μεγαλοπρεπεῖα τὸν του ὑπάλληλον-ἴσως διὰ τὸ μεγαλοπρεπεῖα-καὶ ὁ ἄλλος ὄχι τόσο τυχαῖος καὶ ἄσημος μὰ καὶ ὄχι πνευματικὰ ἀνώτερός του, ὡς εἶδε, μὲ τὸ ταχυδρομεῖο. (Ἴσως ἐτούτος, νὰ μᾶς τὸ γύριζε μὲ κᾶναν-λιβρὸ-λακὲ τῆς αὐλῆς του, ἂν δὲν μεσολαβοῦσε ἡ ἀπόστασις). Ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς ἀνθρώπους-τοὺς ἐἴσι ὡραῖα συναντηθέντας σὲ πνεῦμα κι' εὐγένεια-τὸν δευτέρον (σὰν καὶ λιγὰ καὶ συνάδελφο) τὸν παραδίνομε στὶς σκέψεις κάθε σκεπτόμενου ἀνθρώπου. Εἶναι αὐτὸς ἡ λογοτέχνης Κα Πηνελόπη Δέλτα.

Τὸ Πανεπιστημιακὸν γλένδιον - Καὶ... μπαλέττο!..

«..Μὴ μόνον ἔργ' ἐργάζεσθε ἀγαθὰ ἀλλὰ καθήκοντι, μηδὲ διάγειν τὸν βίον ἀνεόρταστον οἷα πορευομένοις μακρὰν ὁδὸν ἀπανδόκευτον..».

(ἀπὸ τὸ, προσκλητήριον, γράμμα τοῦ Πανεπιστημίου πρὸς τὰ ξένα Πανεπιστήμια)

«Ἡ χθεσινὴ δεξίωσις στὸ Πανεπιστήμιον»

«Τὸ πρόγραμμα ἄρχισε μὲ δημοτικὰ τραγούδια καὶ καντάδες, πού ἔψαλλε ἡ μικτὴ φοιτητικὴ χορωδία. Ἐπηκολούθησε ἐκτέλεισις μουσικῶν κομματιῶν εἰς τὸ πολυχόροδον ἀπὸ τὸν κ. Βασεγχόβεν καὶ τὴν κ. Ἀράγκη.

Κατόπιν, ὁ γνωστὸς δραματικὸς καλλιτέχνης κ. Γ. Μπούργλος ἀπήγγειλε συνοδείᾳ ἄρπας στίχους ἀπὸ τὴν «Ἰλιάδα» μὲ τὴν μελωδικὴν καὶ γεμάτην ἀπὸ παλμοὺς συγκινήσεως φωνὴν του, καταχειροκροτηθεῖς.

Μετά μικρόν διάλειμμα, ή δεσποινίς Εύδοκία Τσάκωνα έτραγουδήςε ώραιότατα τὸ δημοτικὸν «Παντρεύουν τὴν ἀγάπη μου», «Τῆς κοπελλιάς τὸ νερό» τοῦ Σομάρα καὶ «Ὅταν γελᾷς κι' ὅταν μιλᾷς» τοῦ Λαμπελῆ, πὺ ἐνεθουσίασαν πραγματικῶς τοὺς ξένους, οἱ ὅποιοι τὰ χειροκρότησαν θερμότατα.

Τὸ μπαλέττο τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν χορογράφον του κ. Γριμάνην ἐξετέλεσε κατόπιν τὸν «Ἱερὸ καὶ βέβηλο χορὸ» τοῦ Ντεμπυσσύ..»

(έφημερίδες 22)4)37)

Χαρη — τολογία

Ο κ. Π. Χάρης (στὴ «Νέα Ἑστία» 15)4)37) δημοσιεύει πάλι «βαθυστόχαστον» κριτική, πᾶνυ στὴν κριτικὴ μελέτη τοῦ κ. Περ. Ὀλύμπιου: «Γιάννης Σκαρίμπας», ὅπου μεσ' σὲ περιφραστικῶς ἀκκισμοὺς καὶ κοκεταρίᾳ καμῶζικη, μᾶς διηγίεται καὶ ταῦτα:

«... Ὁ κ. Ὀλύμπιος ἔγραψε γιὰ τὸν κ. Σκαρίμπα (καὶ νὰ μὴ γράφει γιὰ τὸν Χάρη—ἀναίδια!). Ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ περιοδικὰ κι' ἐφημερίδες, πὺ μ' ἔσπρωξαν στοὺς περιέρους μᾶ καὶ τόσο δικαιοκλογημένους συσχετισμοὺς, κι' ὅλες οἱ γνωστὲς καὶ ἀγνωστὲς ὑπογραφές, γράφουν πότε γιὰ τὸν ἕναν καὶ πότε γιὰ τὸν ἄλλον, καὶ τίς περισσότερες φορὲς καὶ γιὰ τοὺς δύο. Συζήτηση, λοιπόν, γιὰ ἕναν πεζογράφον, πὺ δὲν ἔδωσε ἀκόμα τίποτα τὸ κατασταλαγμένο, πὺ θὰ ἔργαστῆ πολὺ ὡς πὺ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴ θέση του στὴν πεζογραφία μᾶς...».

Καὶ παρακάτω:

«... Οἱ νέοι λογοτέχνες δὲν ἔχουν νὰ κάνουν τίποτα σπουδαιότερο; Ἀλλὰ δὲν εἶν' αὐτό: οἱ νέοι λογοτέχνες πολὺ φοβᾶται ὅτι ἔχουν πρότυπα ἀπὸ τομεῖς τῆς σημερινῆς ζωῆς ὀλοσδιόλου ἀντιπνευματικῶς: ἀπὸ ἐπαγγέλματα ὅπου ἐπικρατεῖ ὁ ἴλιγγος, τὸ λαχάνισμα, κι' ὅπου ἡ ἐπιτυχία κερδίζεται μὲ τεχνάσματα, μὲ πονηριές, μὲ λίγον κόπο...».

Μὰ γιατί λοιπόν τόσο πολὺ ἐπιμένει νὰ μᾶς κάμνει... νὰ χαμογελάμε ὁ Χάρης;

Τὸ πνεῦμα!

«Μεγάλο ξάφνιασμα ἡ ἐμφάνιση τοῦ περιοδικοῦ τοῦ κ. Σκαρίμπα «Ἑλληνικὰ Χρονικά», ἢ «Νεοελληνικὰ Χρονικά», ἢ «Νεοελληνικὰ Σημειώματα» μὲ περιεχόμενον μαχητικῶτα ἐναντίον πάντων καὶ πασῶν. Ἡ μεταμόρφωση αὐτὴ ὀφείλεται, λέει ὁ ἴδιος ὁ κ. Σκαρίμπας, στὴν κατοχὴ τοῦ... τίτλου. Αὐτὴ ἡ ἐκδοσις μᾶς ἐνθυμίζει τὴν παράξενη ἐμφάνιση στὴ Χαλκίδα τοῦ συμπαθητικοῦ ἥρωα Μαριόμπα ἢ μᾶλλον Πιττακοῦ ἢ μᾶλλον Πιττικομαριόμπα. Μήπως ἡ Χαλκίδα πλάτυνε κι' ἔγινε Ἑλλάδα;».

(Ἀπὸ τὸ περιοδικὸ «Μορφές». Διευθυντής: Β. Δεδούσης. Ἀγ. Σοφίας 26 Θ)νίκην).

Ἡ «Πρόοδος» Ἀλμυροῦ

Εἶναι—καὶ ποιὸς δὲν τὴν ξέρει;— ἡ βδομαδιάτικη τοπικὴ ἐφημεριδοῦλα, πὺ βγαίνει ἀπὸ τέσσερα χρόνια, στὸν Ἀλμυρὸ, πὺ μόλαταῦτα εἶναι συμπαθέστατα γνωστὴ σὲ ὅλον τὸν κόσμον τῶν γραμμάτων καὶ τῆς τέ-

χνης. Οἱ διαστάσεις τῆς, μόλις ξεπερνᾶν τὰ ὄρια μιᾶς συνηθισμένης κόλας χαρτιοῦ τοῦ γραψίματος, μὰ ὁ παλμὸς τῆς φιλόκαλλος, χαρωπὸς, ὀλοζώντανος, φτερουγάει ἔως σ' ὅλους μᾶς.

Ἐκεῖ, θὰ βρεθεῖ πάντα μιὰ θέση γιὰ ἕνα καλὸ καὶ λιγὸστίχο ποιῆμα, μιὰ στίλη τῆς γιὰ ἕνα αἰσθητικὸ καὶ καλογραμμένο ἄρθρον, καὶ ἀνελλειπῶς ὁ ἀρκετὸς χώρος γιὰ μιὰ ἀντικειμενικὴ κριτικὴ ἐνδὸς νέου βιβλίου ἀπὸ τὸν διευθυντὴ τῆς σύνταξης καὶ λογοτέχνη τὸν ἴδιο, κ. Στάθη Καραγιώργη. Ἐνα μεγάλον μπράβο, στὸν Ἀλμυρὸ καὶ στὴν «Πρόοδο».

Ἡ κριτικὴ τοῦ βιβλίου

ΚΟΥΛΗ ΑΛΕΠΗ: «De Profundis», ποιήματα. ἔκδοσις «Γραφείου πνευματικῶν ὑπηρεσιῶν», Ἀθήνα 1937.

Φαίνεται ν' ἀληθεύει αὐτὸ πὺ συχνὰ ἐξαγγέλει τὸν τελευταῖον καιρὸ—ὅτι δηλαδὴ ἡ ποιήσις, χάνει ὀλοένα ἔδαφος. Τουλάχιστον γιὰ τὸν τόπον μᾶς, νομίζω ὅτι ἰσχύει αὐτό. Ὅλο καὶ σπανιότερα βλέπουν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος οἱ ποιητικὲς συλλογές. Δὲν μιλῶ βέβαια, παρὰ γιὰ τὸν ἀντιπροσωπευτικὸν ἐκεῖνον στίχον, πὺ μᾶς ὀδηγεῖ κατ' εὐθείαν στὴν ἐξαισία περιοχὴ τῶν Μουσῶν. Ἀλλ' εἶναι τάχα αὐτὸ ἕνα δυσόλιον σημάδι; Δὲν ξέρω, οὔτε φυσικὰ ἀποτολμῶ ἀμφίβολες λύσεις. Ἄν ὅμως ὑποτεθῆ ὅτι εἶναι πράγματι ἕνα δυσάρεστο σημεῖον αὐτό, ἢ μὴ καλλιέργεια δηλαδὴ τοῦ ἔμμετρου λόγου, τὸ γεγονός ὅτι οἱ λιγοστὲς συλλογές πὺ κυκλοφόρησαν τελευταίως, ἀποπνέουν τὸ σπάνιον ἐκεῖνον ἄρωμα πὺ μᾶς ὑποβάλλει ἢ ἀληθινὴν ποιήσις, εἶναι ἀρκετὸ πιστεῦν γιὰ νὰ μᾶς ξαναδώσει τοὺς ἐνθουσιασμοὺς καὶ τὴν πίστη στὸ ὅτι οἱ ἄνθρωποι, καὶ εἰδικότερα οἱ Ἕλληνες, πάντα θὰ νοιώθουν τὴν ἀνάγκη νὰ ἐκφραστοῦν διὰ μέσον τοῦ ἐντεχνου στίχου. Ἡ νέα ποιητικὴ συλλογὴ «de profundis» τοῦ Κούλη Ἀλέπη, τὸ ἐπιτυγχάνει αὐτό. Ἀποκαθιστᾶ τὴν κλονισμένη μᾶς πίστη. Καὶ δὲν μπορούσε διαφορετικὰ νὰ συμβεῖ, τοῦλάχιστον γιὰ ὅσους ἐγνώρισαν τὸν ποιητὴ τῶν «ἐρημικῶν περιπάτων».

Ὁ Κούλης Ἀλέπη, τελευταῖος ἴσως ἐκπρόσωπος τῆς γνήσιας λυρικῆς ποιήσεως, συνεχίζει τὴν παράδοσις πὺ ἔδωκεν ἕνα Χατζόπουλον κι' ἕναν Πορφύρα—τὴν παράδοσις πὺ ἔδωσε μιὰ τέχνη ἢ ὀποῖα ξεπήδησε κατ' εὐθείαν μεσ' ἀπὸ ἕναν εὐσυνκίνητον καὶ ἀγνὸ ἐσωτερισμό.

Διαβάζοντας κανεὶς τὴ νέα αὐτὴ συλλογὴ, αἰσθάνεται τὴν ὑπαρξὴ μιᾶς ἀτολμῆς ψυχῆς πὺ διψᾷ μίαν ἐντονὴ ἴσως, μιὰ γεμάτη ζωὴ πὺ δὲν ἔζησεν ὀ ποιητῆς, ἀφήνοντάς τὴν νὰ γλυστρίσει μεσ' ἀπὸ τὰ χέρια του:

... Πῶς σάφησα καὶ μοῦφυγες, ὦ ζωὴ, μεσ' ἴπ' τὰ χέρια,
κι' ἄς λαχταροῦσα ὡς τὴ στερνὴ σταλιὰ νὰ σὲ ἱρουφήξω
σὰ στρατοκόπος πὺ ἔσκυφα νὰ πῶ νὰ δρο-
[ιστώ]
μὰ οὐδὲ τὰ δάχτυλα καλὰ δὲν φρόντισα νὰ
[σμίξω]...

Τὸ «de profundis», καθὼς καὶ οἱ «ἐρημικοὶ

περίπατοι», διαποτίζεται θὰ ἔλεγα, ἀπὸ ἕνα αἰσθημα ἑλαφρᾶς θλίψεως. Τὸ αἰσθημα αὐτό, πηγαῖο καὶ σὺν τέτοιον ἀπολύτως συνυφασμένο μὲ τὴν ἴδια τὴν προσωπικότητα τοῦ δημιουργοῦ, πιστεύω ὅτι μᾶς φέρνει ἀκόμη πῶ κοντὰ πρὸς τίς συγκινήσεις τοῦ ποιητῆ, ἀνεξαρτήτως τῶν προσωπικῶν μᾶς διαθέσεων. Ἐφ' ὅσον ἔχουμε ἐντὸς μᾶς, ἔστω καὶ σὲ ἐλάχιστη δόσι, κάποια λείψανα ἀνθρωπισμοῦ, κάποια στοιχεῖα ρωμαντισμοῦ, τότε βέβαια πῶς θὰ δοκιμάσωμε ὅλη τὴ γοητεία τῆς τέχνης τοῦ Ἀλέπη.

Πρέπει ν' ἀφεθεῖ κανεὶς, πρέπει νὰ αὐτοεγκαταληφθεῖ, ἂν πράγματι ἐπιθυμεῖ νὰ ἐγγίσει τὸ αἵματηρὸ βάθος τῶν «πραγμάτων» πὺ ἡ Τέχνη τὰ κατέστησεν γιὰ πάντα ὄραια.

Ὁ ἄφογος στίχος τοῦ Ἀλέπη πὺ κυλᾷ καθὼς τὰ γάργαρα νερὰ μιᾶς δροσερῆς πηγῆς, κατορθώνει καὶ σέρνει μαζὺ του ὅτι, ὁ ἴδιος λαχάρησε: πόθους, ὄνειρα, χίμαιρες καὶ βαθύτατες συγκινήσεις, διῦλισμένα ὄλ' αὐτὰ σὲνα φίλτρο πὺ τὸ ὕφανε (ἂν μὲ ἐπιτρέπεται ἡ ἔκφρασις) ἢ συγκρατημένη καὶ γι' αὐτὸ ὑπερήφανη μελαγχολία του—ἢ μελαγχολία τῶν αἰσθαντικῶν ἀνθρώπων πὺ εἶναι οἱ καλλιτέχνες.

Οἱ μεταφράσεις πὺ κλείνουν τὴ συλλογὴ αὐτὴ, εἶναι μιὰ σωστὴ ἀναδημιουργία, καὶ ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς διαθέσεως πὺ τίς διαπνέει, συμπληρώνουν θὰ ἔλεγα τὸ πορτραῖτον τοῦ ποιητῆ πὺ καὶ πάλι μᾶς χάρισε τόσο διαλεχτοὺς στίχους.

ΗΛΙΑΣ ΖΙΩΓΑΣ

ΟΡΕΣΤΗ ΛΑΣΚΟΥ: «Ἀγριόχηνες», : Ποιήματα Ἀλεξάνδρεια 1937.

Τὰ ἴδια θὰ μπορούσε νὰ εἰπωθοῦν καὶ γιὰ τὴ νέα ποιητικὴ συλλογὴ, τίς «Ἀγριόχηνες» τοῦ Λάσκου, μολονότι οἱ χεῖμαροι τῶν ἐμπνεύσεων του ἔχουν ἄλλου τίς πηγές των. Βέβαια, καὶ στὴ μιὰ καὶ στὴν ἄλλη περιπτῶσι, σχεδὸν τὰ αὐτὰ συναισθήματα δημιουργοῦνται στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου πὺ ἔρχεται σ' ἐπαφὴ μὲ τὸ ἔργον των. Γιατὶ καὶ ὁ Λάσκος, μόνον ἐξωτερικὰ πι τεῦθ διαφέρει, ἀπὸ τίς ἄλλες, τίς ὀποιοσδήποτε σχετικῆς ἀντιλήψεις. Στὸ βάθος κ' ἐδῶ, δὲν θὰ συναντήσετε παρὰ τὸν ἄνθρωπον πὺ λαχταρᾷ, πὺ ἀγωνιᾷ, πὺ ὑποφέρει πὺ συγκλονίζεται ἀπὸ κάποια προβλήματα καὶ κάποια ἐκ τῶν προτέρων ἀναπάντητα ἐρωτήματα.

Ἐν πάσῃ περιπτῶσι ὅμως, αὐτὸ πὺ ἐπέτιχεν ὁ Λάσκος μὲ ἐντελῶς προσωπικὰ μέσα, γιατί ἀπλῶς μόνον κάποτε θυμίζει ὀρισμένους ἐπιδράσεις καὶ ἰδίως Καβάφη, πράγμα πὺ σημαίνει ὅτι εἶναι ἡ προσωπικότητα του ἰσχυρὴ γιὰ ν' ἀφομοιώνει ἀποτελεσματικὰ, εἶναι ἀναμφίβολως ἄξιο καὶ μνείας, ἀλλὰ καὶ ἰδιαίτερης προσοχῆς.

Ὅταν μὲ πενιχρὰ σχεδὸν μέσα κάποτε μὲ ἀντιποιητικὰ στοιχεῖα, ἐπιτυγχάνει ὁ ὀποιοσδήποτε καινοτόμος νὰ μεταδώσει τίς αἰσθητικῆς του συγκινήσεις καὶ στοὺς γύρω του, σὲ μιὰ τέτοια περιπτῶσι βρισκόμαστε ἐξάπαντος μπροστὰ σ' ἕνα ἔργον ὑπολογισμού.

Ὁ Λάσκος, κατ' ἐξοχὴν ἀνήσυχος τύπος καλλιτέχνης, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἔχει τοῦτο τὸ σημαντικό νὰ μᾶς παρουσιάσει—ὅτι ἀξιοποιεῖ καὶ τὰ πῶς τετριμένα, καὶ τὰ πῶς πεζὰ, καὶ τὰ πῶς ἀσήμαντα πράγματα—ιδέες. Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτῆ, ἀσφαλῶς θυμίζει τὸν αἰώνιον ποιητὴ τῶν «Ἀνθῶν τοῦ Κακοῦ» πὺ χάραξε νέους πλατεῖς δρόμους, ἀγνωστους ἐντελῶς ὡς πρῖν. Ἀλλ' ἔτσι ἢ ἄλλοιῶς, ἐκεῖνον πὺ ἐν-

διαφέρει σὲ παρόμοιες περιπτώσεις, εἶναι ἡ ποιότης καὶ τὸ μέγεθος, τῆς συγκινήσεως πὺ μᾶς ὑποβάλλει ἕνα ἔργον. Οἱ «Ἀγριόχηνες» τοῦ Λάσκου, μιὰ συλλογὴ δεκαπέντε τῶσων ποιημάτων, ἀπὸ τὰ ὀποῖα ὀλοσδιόλον ἰδιαίτερες σημειῶνται τὰ: «τάμ—τάμ», «χειμῶνας», καὶ «φθινόπωρον», ὅχι μόνον μᾶς χαρίζουν στιγμῆς ἐντονῶν συγκινήσεων, ἀλλὰ καὶ ὡς ἕνα σημεῖον, μᾶς μεταμορφώνουν ἄθελά μᾶς. Ὅταν αὐτὸ πραγματοποιεῖται, καὶ πραγματοποιεῖται σπάνια σχεδὸν αὐτό, τότε ἀσφαλῶς δὲν ἔχουμε κονιά μᾶς παρὰ ἕνα ἔργον ἀληθινῆς τέχνης—ὅπως πιστεύω ὅτι εἶναι ἡ Τέχνη τοῦ Λάσκου, πὺ καὶ αὐτὴ διαποτίζεται, σὺν ἀληθινῇ καθὼς εἶναι, ἀπὸ τὸ τραγικὸ στοιχεῖον πὺ συχνὰ τὸ συναντᾷ κανεὶς σὲ μιὰν ὑπολανθάνουσα κατάστασις, διαβάζοντας τίς «Ἀγριόχηνες». Ὁ Λάσκος, εἶναι νομίζω ὁ πῶς γνήσιος ἐκπρόσωπος ὀρισμένων πλευρῶν τῆς ἱστορικῆς στιγμῆς πὺ ζοῦμε. Τὸ ἔργον πὺ ἀδιάκοπα ὀλοκληρῶνεται, εἶναι ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτῆ, μιὰ ἐντολὴ ὀντοκομμουνταρισμένησελίδα τῆς ἐποχῆς μᾶς πὺ ὡς ἕνα βαθμὸ βέβαια, εἶναι τόσο ρευστὴ, τόσο ἀκαθόριστὴ καὶ τόσο φευγαλέα...

ΗΛΙΑΣ ΖΙΩΓΑΣ

Β. ΔΕΔΟΥΣΗ: «Προμηθεὺς Δεσμώτης» καὶ «Οἰδίπους Τύραννος» μεταφράσεις. «Ὁ Κρητικὸς τοῦ Σολωμοῦ» μελέτη.

Ὁ κ. Δεδούσης ἔχει ἐκδώσει ὡς τώρα ἕξ βιβλία ἦτοι: Δύο μεταφράσεις Ἀρχαίων δραμάτων, «Ὁ Προμηθεὺς Δεσμώτης» τοῦ Αἰσχύλου (1931) «Οἰδίπους Τύραννος» τοῦ Σοφοκλῆ (1931) δύο δημοσιογραφικὰ «Ὁ Μαρίνης ὁ Μπούκας καὶ ἄλλα διηγήματα» (1935) καὶ «Ἡ Φεγγαροντυμένη», ρομάντζο, (1937) καὶ δύο μελέτες κριτικῆς. «Ὁ Κρητικὸς τοῦ Σολωμοῦ (1936) καὶ «Ὁ Ἐρωτόκριτος τοῦ Κορνάρου καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ποίησις» (1937). Ἐχει δημοσιεύσει ἀκόμα στὴ «Νέα Ἀλήθεια» Θεσσαλονίκης 4—7 Φεβρουαρίου 1936 μία μελέτη γιὰ τὸ «Δωδεκάλογον τοῦ Ὑψίτου» τοῦ Παλαμά καθὼς κι' ἄλλα διηγήματα σὲ περιοδικὰ κι' ἐφημερίδες πὺ ξεχωρίζουν ἀπ' αὐτὰ «Ὁ Πετρούσιος» («Μακεδονία» Θεο)νίκης) καὶ ἡ «Ροδόπη Πέτροβα» («Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον» τοῦ 1937). Ἐχει ἀκόμη γράψει τὸ «Γιάννην τὸν Δῆμαρχον» κωμῶδιαν πὺ παίχτηκε στὸ «Παλλὰς» τῆς Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὴν Δραματικὴ σχολὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Ὄρειου μὲ σκηνοθεσία τοῦ Τ. Μουζενίδη, δὲ δημοσιεύτηκε ὁμως. Ἀδημοσιεύτῃ ἐργασία ἐτοιμὴ γιὰ τύπωμα ἔχει κι' ἄλλη ἐκτὸς ἀπὸ ἕνα δράμα κι' ἕνα μυθιστόρημα, δύο μεταφράσεις ἀρχαίων ἔργων τοῦ «Συμπόσιου» τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ «Πλούτου» τοῦ Ἀριστοφάνους.

Ἡ μεταφραστικὴ ἐργασία τοῦ κ. Β. Δεδούση στὰ δύο δράματα τῶν «Προμηθεὺς Δεσμώτης» καὶ τὸν Οἰδίποδα Τύραννον» εἶναι πολὺ καλὴ. Διακρίνεται γιὰ τὴν ἀγνὴ δημοτικὴ γλῶσσα καὶ τὴν πιστότητα πὺ κειμένου καὶ γιὰ τὴν εὐχέρεια τῆς στιχομυθίας. Ἀποφεύγει νὰ μεταπλάθει τὸ νόημα καὶ νὰ παραλάσσει γιὰ ποιητικὸς σκοποὺς καὶ προσπαθεῖ ν' ἀποδώσει ὅσο τὸ δυνατό πῶ πιστὰ τὸ ἀληθινὸ πνεῦμα τοῦ ἀρχαίου ποιητῆ. Ποιητικὰ μεταφρασμένα εἶναι τὰ χορικά, πὺ εἶναι καὶ στὸ ἀρχαῖον κείμενον πραγματικὰ ποιήματα.

Οἱ δύο κριτικῆς μελέτες τοῦ κ. Δεδούση εἶναι ἀπὸ τίς καλύτερες τοῦ εἴδους. Στὸν «Κρητικὸν» τοῦ Σολωμοῦ ἀσχολεῖται μὲ τὸ πρόβλημα τῆς «Φεγγαροντυ-

μένης» πού παρουσιάζεται σάν δραμα στὸν Κρητικὸ πολεμιστὴ. Οἱ διάφοροι κριτικὸι διαφοροῦν καὶ ἄλλοι τὴν ἐρμηνεὺν διαφορητικὰ, ὡς συνειδηση, ὡς Κρήτη, ὡς ἐλευθερία, ὡς ὁμορφία τῆς Ζωῆς καὶ τῆς Φύσεως. Τὴν τελευταία ἐρμηνεὺν δίδει ὁ εἰδικὸς Σολωμιστὴς κ. Ἀποστολόπου. Ὁ κ. Δεδούσης ἀποδεικνύει μὲ ἀδιάσειστα ἐπιχειρήματα ὅτι ἡ φεγγαροντυμένη εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς ἀρραβωνιαστικιάς τοῦ Κρητικοῦ, πού πέθανε τὴ νύχτα ἐκεῖνη πού πάλαζε μὲ τὰ κύματα γιὰ νὰ τὴ γλυτώσει. Εἶναι ἡ πιὸ καλὴ ἐρμηνευτικὴ ἐργασία πού ἔγινε στὸ Σολωμὸ ὡς τώρα. Τὴν ἐρμηνεὺν αὐτὴ τοῦ «Κρητικοῦ» τοῦ Σολωμοῦ τὴν δέχτηκαν οἱ περισσότεροι καὶ δὲν ἐτόλμησε νὰ τὴν ἀντικρούσει κανεὶς.

ΒΑΡΒΑΡΑ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ—ΛΕΙΒΑΔΑ

Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελίδα 34)

Τζῶν Γκώλσβερθη, Γ. Ἀννίνου, Ν. Πέριδικα, Μ. Ἀλὸν, Α. Παναγιωτάτου, Α. Ράλλη κλπ.

Στὸ «**Μαθητικὸ Ξεκίνημα**» Διευθυντής: **Δ. Τσάκωνας** τοῦ Ἀπρίλη καὶ Μάη (Τεῦχος 1ο καὶ 2ο) συνεργάζονται: Δ. Τσάκωνας, Γιάν. Σκαρίμπας, Φ. Πασχαλινός, Γιάν. Φλιάσιος, Π. Νιβάνας, Δέσπω Παναγιωτίδου, Ἄγγ. Τετζάκης, Κ. Παλαμάς, Γρ. Ξενοπούλου κ. λ. π.

Στὴν «**Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρηση**» Διευθύντρια: **Ἐνν. Ζωγράφου** τοῦ Ἀπρίλη (Τεῦχος 354) συνεργάζονται: Ν. Μπαλογιάννης, Α. Λάφης, Ρ. Μπούμη—Παπᾶ, Ν. Τωμαδάκης, Ἄρ. Χατζιδάκης, Κάκια Ξενοπούλου κ. λ. π.

Στὸ «**Ξεκίνημα**» Ζακύνθου Διευθυντής: **Ν. Γρουπάρης**, τοῦ Ἀπρίλη (Τεῦχος 2ο) συνεργάζονται: Δ. Ρώμας, Π. Κοράλης, Δ. Δάφης, Α. Ἀβούρης, Γιάν. Σκαρίμπας, Τ. Ἀδάμ, Π. Σαμαρᾶς κ. λ. π.

Στὴν «**Οἰκογενειακὴ Ζωὴ**» Διευθυντής: **Δ. Ζάχαρης**, τοῦ Ἀπρίλη (Τεῦχος 45) ὅπως πάντα διαλεχτὴ καὶ πλούσια ἠθικοκοινωνικὴ ὄλη.

Στὴ «**Συζήτηση**» Διευθυντής: **Ε. Ζήσης**, τοῦ Ἀπρίλη (Τεῦχος 12ο) συνεργάζονται: Ε. Ζήσης, Γ. Φλιάσιος, Μ. Γεδεών κ. λ. π.

Στὶς «**Μακεδονικὲς Ἡμέρες**» τῆς Θεσβόνικης, Διευθυντής: **Γ. Δέλιος**, τοῦ Μάρτη—Ἀπρίλη (Τεῦχος 3ο—4ο) συνεργάζονται: Αἰμ. Δάφνης, Δ. Δήμου, Α. Παπάζογλου, Αἰ. Negri, Sabahtini Ali κ. λ. π.

Στὸ «**Ρόδος**» Ζακύνθου, Διευθυντής: **Σπ. Μαρῖνος**, τοῦ Ἀπρίλη (Τεῦχος 8ο) συνεργασία καὶ περιεχόμενον φιλολογικοσαυτικὸν.

Στὶς «**Μορφές**» Θεσβόνικης, Διευθυντής: **Β. Δεδούσης**, τοῦ Ἀπρίλη (Τεῦχος 2ο) συνεργάζονται: Μπ. Νίντας, Κλ. Μιμίκος, Β. Δεδούσης, Ι. Μπῆττος, Ἄνθης Πωγωνίτης, Γ. Σακκάς, Δέσπω Παναγιωτίδου, Ἄχ. Γεωργιάδης, Ὀλυμ. Δρακοπούλου, Μηνᾶς Δημάκης, Ἄρ. Δικταῖος, Χρ. Μαρκέτης κ. λ. π.

Στὶς —κάθε Δευτέρα—φιλολογικὲς σελίδες τῆς «**Καθημερινῆς**» Ἀθηνῶν ἐκλεκτὲς ὅπως πάντα συνεργασίαι, μελέτες, ἄρθρα, κριτικὲς βιβλίων καὶ ἡ συνέχεια τῆς μετάφρασης τοῦ «Φάουστ» ἀπὸ τὸν κ. Ν. Καζαντζάκη.

Νέες κριτικὲς γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Π. Ὀλύμπιου: «Γιάννης Σκαρίμπας»

Γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Π. Ὀλύμπιου: «Γιάννης Σκαρίμπας» στὴν «**Ἐλευθερία**» Χίου 24)4)37 εὐμενὴς κριτικὴ τοῦ Ἐκηβόλου. Στὸ περιοδικὸ «**Τὸ Ξεκίνημα**» Ζακύνθου, Τεῦχος 2ο Ἀπρίλη, εὐμενὴς κριτικὴ τοῦ κ. Ἄγγελου Βραδυνοῦ. (Στὸ ἴδιον εὐμενὴς κριτικὴ τοῦ ἴδιου γιὰ τὰ «**Οὐλαλὸνμα**»). Στὴν «**Πρόδος**» Ἀλυσοῦ 17)3)37 εὐμενὴς κριτικὴ τοῦ κ. Σταθ. Καραγιώργη. Στὴν «**Καστοριανὴ Ζωὴ**» 27)4)37 εὐμενὴς κριτικὴ τοῦ **Ρήγα Ἀνέμη**. Στὸν Messenger d' Athènes 28)4)37 εὐμενὴς κριτικὴ τοῦ κ. Ἄλ. Βεῖν. Στὸν «**Ἀγῶνα**» Τριφυλλίας 7)4)37, εὐμενὴς κριτικὴ τοῦ κ. Ἄρ. Σταθοπούλου. Στὴ «**Νέα Ἔστια**» 15—3—37, δυσμενὴς κριτικὴ τοῦ κ. Π. Χάρη. Στὸν «**Ἐλευθερο Κήρυκα**» Καβάλλας 10)5)37 εὐμενὴς κριτικὴ τοῦ κ. Ἀνν. Δρόσου. Στὸν «**Ταχυδρόμο Πατρῶν**» 29)3)38 μᾶλλον δυσμενὴς κριτικὴ τοῦ κ. Γ. Σαράντη. Στὴ «**Ζακυνθινὴ Φωνὴ**» 1)4)37 εὐμενὴς κριτικὴ τοῦ κ. Ἄγγ. Βραδυνοῦ. Στὴν «**Καθημερινὴ**» Ζακύνθου καὶ στὸ «**Ρόδος**» Ζακύνθου ζωηρὴ συζήτηση γιὰ τὸ ἴδιον βιβλίον μεταξὺ λογοτεχνῶν καὶ διανοουμένων Ζακύνθου. Στὸν «**Ἐπιχειρητικὸν Ἀγῶνα**» εὐμενὴς κριτικὴ τοῦ κ. Βασ. Μάκη γιὰ τὴ συλλογὴ «**Οὐλαλὸνμα**».

Νέες ἐκδόσεις

Π ρ ο σ ε χ ῶ ς :

«**Δεσβιακὴ Τέχνη**», Φιλολογικὸ Περιοδικό.

«**Βωμός**», ἐπιθεώρηση τέχνης κριτικῆς καὶ μελέτης.

Ἄρην Δικταῖου: «**Ἡ περίπτωσι Σκαρίμπας**», Κριτικὴ Μελέτη.

Φιλολογικὲς εἰδήσεις

Ἡ ἐφημερίδα «**Ἐλευθερία**» Χίου, καθιέρωσε φιλολογικὴ σελίδα μὲ φιλ. διευθυντὴ τὸν κ. Γ. Ἐκηβόλο.

Εἰδοποίηση

Ἀπὸ τὸ ἐπόμενο τεῦχος, τὰ «**ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ**» θὰ ἐκδίδονται μὲ ἐξώφυλλο (χρωματιστὸ πολυτελείας). Οἱ 3 ἀπ' τὶς 4 ἔτσι ἐξοικονομούμενες σελίδες, θὰ χρησιμεύουν ἀποκλειστικὰ γιὰ τὴ δημοσίευσιν περιλήψεων τῶν φιλολογικῶν περιεχομένων τῶν ἐπαρχιακῶν ἐφημερίδων πού ἀπὸ ἐλλειψὴ χώρου ἀναγκαστήκαμε νὰ μὴ συμπεριλάβουμε σὲ τοῦτο τὸ τεῦχος. Ἡ δὲ τέταρτη, ἀπ' αὐτές, σελίδα, θὰ προστεθεῖ στὶς ὑπάρχουσες γιὰ τὴν κριτικὴ τοῦ βιβλίου. Ἔτσι τὸ περιοδικὸ μας γίνεται στὸ ἐξῆς οὐσιαστικὰ 20σέλιδο.